

MUHANDISLIK

& IQTISODIYOT

ijtimoiy-iqtisodiy, innovatsion texnik,
fan va ta'limga oid ilmiy-amaliy jurnal

№5

2026 MAY

Milliy nashrlar

OAK: <https://oak.uz/pages/4802>

05.00.00 – Texnika fanlari
08.00.00 – Iqtisodiyot fanlar

Google Scholar

OPEN ACCESS

ULRICHSWEB™
GLOBAL SERIALS DIRECTORY

Academic
Resource
Index
ResearchBib

ISSN INTERNATIONAL
STANDARD
SERIAL
NUMBER
INTERNATIONAL CENTRE

CYBERLENINKA

OpenAIRE

ROAD

INDEX COPERNICUS
INTERNATIONAL

BASE

Crossref

НАУЧНАЯ ЭЛЕКТРОННАЯ
БИБЛИОТЕКА
LIBRARY.RU

ISSN: 3060-463X

РЭУ.РФ
РОССИЙСКИЙ ЭКОНОМИЧЕСКИЙ УНИВЕРСИТЕТ
ИМЕНИ Г.В. ПЛЕХАНОВА
ТАШКЕНТСКИЙ ФИЛИАЛ

muhandislik **& iqtisodiyot**

ijtimoiy-iqtisodiy, innovatsion texnik,
fan va ta'limga oid ilmiy-amaliy jurnal

Elektron nashr, 2026-yil, may.

Bosh muharrir:

Zokirova Nodira Kalandarovna, iqtisodiyot fanlari doktori, DSc, professor

Bosh muharrir o'rinbosari:

Shakarov Zafar G'afarovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori, PhD, dotsent

Tahrir hay'ati:

Abduraxmanov Kalendar Xodjayevich, O'z FA akademigi, iqtisodiyot fanlari doktori, professor

Sharipov Kongratbay Avezimbetovich, texnika fanlari doktori, professor

Maxkamov Baxtiyor Shuxratovich, iqtisodiyot fanlari doktori, professor

Abduraxmanova Gulnora Kalandarovna, iqtisodiyot fanlari doktori, professor

Shaumarov Said Sanatovich, texnika fanlari doktori, professor

Turayev Bahodir Xatamovich, iqtisodiyot fanlari doktori, professor

Nasimov Dilmurod Abdulloyevich, iqtisodiyot fanlari doktori, professor

Allayeva Gulchexra Jalgasovna, iqtisodiyot fanlari doktori, professor

Arabov Nurali Uralovich, iqtisodiyot fanlari doktori, professor

Maxmudov Odiljon Xolmirzayevich, iqtisodiyot fanlari doktori, professor

Xamrayeva Sayyora Nasimovna, iqtisodiyot fanlari doktori, professor

Bobonazarova Jamila Xolmurodovna, iqtisodiyot fanlari doktori, professor

Irmatova Aziza Baxromovna, iqtisodiyot fanlari doktori, professor

Bo'taboyev Mahammadjon To'ychiyevich, iqtisodiyot fanlari doktori, professor

Shamshiyeva Nargizaxon Nosirxuja kizi, iqtisodiyot fanlari doktori, professor,

Xolmuxamedov Muhsinjon Murodullayevich, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent

Xodjayeva Nodiraxon Abdurashidovna, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent

Amanov Otabek Amankulovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent

Toxirov Jaloliddin Ochil o'g'li, texnika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)

Qurbonov Samandar Pulatovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)

Zikriyoyev Aziz Sadulloyevich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)

Tabayev Azamat Zaripbayevich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)

Sxay Lana Aleksandrovna, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent

Ismoilova Gulnora Fayzullayevna, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent

Djumaniyazov Umrbek Ilxamovich, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent

Kasimova Nargiza Sabitdjanovna, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent

Kalanova Moxigul Baxritdinovna, dotsent

Ashurzoda Luiza Muxtarovna, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)

Sharipov Sardor Begmaxmat o'g'li, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)

Tursunov Ulug'bek Sativoldiyevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), dotsent

Bauyetdinov Majit Janizaqovich, Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti dotsenti, PhD

Botirov Bozorbek Musurmon o'g'li, Texnika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)

Sultonov Shavkatjon Abdullayevich, Kimyo fanlari doktori, (DSc)

Jo'raeva Malohat Muhammadovna, filologiya fanlari doktori (DSc), professor.

Yusupov Maxamadamin Abduxamidovich, iqtisodiyot fanlari nomzodi (DSc), professor

Kalonova Moxigul Baxritdinovna, iqtisodiyot fanlari nomzodi (PhD), dotsent

Mirzayev Kulmamat Djanzakovich, iqtisodiyot fanlari nomzodi (DSc), professor.

Karimova Nilufar Sadirdin qizi, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)

Norboyev Odil Abrayevich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent

Nasimov Dilmurod Abdulloyevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor

Mirzayev Kulmamat Djanzakovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor

Karimova Nilufar Sadirdin qizi, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)

Pardaev Umidjon Uralovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor

Xolmirzayev Ulug'bek Abdulazizovich, Iqtisodiyot fanlari doktori (DSc)

muhandislik & iqtisodiyot

ijtimoiy-iqtisodiy, innovatsion texnik,
fan va ta'limga oid ilmiy-amaliy jurnal

- 05.01.00 – Axborot texnologiyalari, boshqaruv va kompyuter grafikasi
- 05.01.01 – Muhandislik geometriyasi va kompyuter grafikasi. Audio va video texnologiyalari
- 05.01.02 – Tizimli tahlil, boshqaruv va axborotni qayta ishlash
- 05.01.03 – Informatikaning nazariy asoslari
- 05.01.04 – Hisoblash mashinalari, majmualari va kompyuter tarmoqlarining matematik va dasturiy ta'minoti
- 05.01.05 – Axborotlarni himoyalash usullari va tizimlari. Axborot xavfsizligi
- 05.01.06 – Hisoblash texnikasi va boshqaruv tizimlarining elementlari va qurilmalari
- 05.01.07 – Matematik modellashtirish
- 05.01.11 – Raqamli texnologiyalar va sun'iy intellekt
- 05.02.00 – Mashinasozlik va mashinashunoslik
- 05.02.08 – Yer usti majmualari va uchish apparatlari
- 05.03.02 – Metrologiya va metrologiya ta'minoti
- 05.04.01 – Telekommunikatsiya va kompyuter tizimlari, telekommunikatsiya tarmoqlari va qurilmalari. Axborotlarni taqsimlash
- 05.05.03 – Yorug'lik texnikasi. Maxsus yoritish texnologiyasi
- 05.05.05 – Issiqlik texnikasining nazariy asoslari
- 05.05.06 – Qayta tiklanadigan energiya turlari asosidagi energiya qurilmalari
- 05.06.01 – To'qimachilik va yengil sanoat ishlab chiqarishlari materialshunosligi
- 05.08.03 – Temir yo'l transportini ishlatish
- 05.08.06 – "G'ildirakli va gusenisali mashinalar va ularni ishlatish" (texnika fanlari)
- 05.09.01 – Qurilish konstruksiyalari, bino va inshootlar
- 05.09.04 – Suv ta'minoti. Kanalizatsiya. Suv havzalarini muhofazalovchi qurilish tizimlari
- 10.00.06 – Qiyosiy adabiyotshunoslik, chog'ishtirma tilshunoslik va tarjimashunoslik
- 10.00.04 – Yevropa, Amerika va Avstraliya xalqlari tili va adabiyoti
- 08.00.01 – Iqtisodiyot nazariyasi
- 08.00.02 – Makroiqtisodiyot
- 08.00.03 – Sanoat iqtisodiyoti
- 08.00.04 – Qishloq xo'jaligi iqtisodiyoti
- 08.00.05 – Xizmat ko'rsatish tarmoqlari iqtisodiyoti
- 08.00.06 – Ekonometrika va statistika
- 08.00.07 – Moliya, pul muomalasi va kredit
- 08.00.08 – Buxgalteriya hisobi, iqtisodiy tahlil va audit
- 08.00.09 – Jahon iqtisodiyoti
- 08.00.10 – Demografiya. Mehnat iqtisodiyoti
- 08.00.11 – Marketing
- 08.00.12 – Mintaqaviy iqtisodiyot
- 08.00.13 – Menejment
- 08.00.14 – Iqtisodiyotda axborot tizimlari va texnologiyalari
- 08.00.15 – Tadbirkorlik va kichik biznes iqtisodiyoti
- 08.00.16 – Raqamli iqtisodiyot va xalqaro raqamli integratsiya
- 08.00.17 – Turizm va mehmonxona faoliyati

Ma'lumot uchun, OAK
Rayosatining 2024-yil 28-avgustdagi 360/5-son qarori bilan "Dissertatsiyalar asosiy ilmiy natijalarini chop etishga tavsiya etilgan milliy ilmiy nashrlar ro'yxati"ga texnika va iqtisodiyot fanlari bo'yicha "Muhandislik va iqtisodiyot" jurnali ro'yxatga kiritilgan.

Muassis: "Tadbirkor va ishbilarmon" MChJ

Hamkorlarimiz:

1. Toshkent shahridagi G.V.Plexanov nomidagi Rossiya iqtisodiyot universiteti
2. Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti
3. Toshkent irrigatsiya va qishloq xo'jaligini mexanizatsiyalash muhandislari instituti" milliy tadqiqot universiteti
4. Islom Karimov nomidagi Toshkent davlat texnika universiteti
5. Muhammad al-Xorazmiy nomidagi Toshkent axborot texnologiyalari universiteti
6. Toshkent davlat transport universiteti
7. Toshkent arxitektura-qurilish universiteti
8. Toshkent kimyo-texnologiya universiteti
9. Jizzax politexnika instituti

MUNDARIJA

АДАПТИВНОЕ БИЗНЕС-ПЛАНИРОВАНИЕ КАК ИНСТРУМЕНТ УСТОЙЧИВОГО РАЗВИТИЯ ПРОМЫШЛЕННЫХ ПРЕДПРИЯТИЙ.....	10
Шарипов Конгратбай Авезимбетович, Исматуллаев Темур Равшан угли	
STERJEN KO'NDALANG KESIM YUZASI ELLIPS SHAKLIDAGI TRANSFORMATORNING QISQA TUTASHUV PAYTIDAGI MEKANIK ZO'RIQISHGA CHIDAMLILIGI	18
Bekishev Allabergen Yergashevich, Yakubova Dilfuza Kuanishovna, Saidova Nozima Akkulovna	
ВЛИЯНИЕ ДЕМОГРАФИЧЕСКОЙ ДИНАМИКИ НА РАЗВИТИЕ СФЕРЫ УСЛУГ: ЭКОНОМЕТРИЧЕСКИЙ АНАЛИЗ РЕГИОНОВ УЗБЕКИСТАНА.....	26
Мусаева Шоира Азимовна, Муйинжонов Хусейн Алишерович	
МЕЖДУНАРОДНЫЙ ОПЫТ ЦИФРОВИЗАЦИИ ЭНЕРГЕТИЧЕСКИХ КОМПАНИЙ И ВОЗМОЖНОСТИ ЕГО АДАПТАЦИИ В УЗБЕКИСТАНЕ	35
Габбарова Ильмира Володиевна	
BALAND BINOLAR FASADLARINI PARDOZLASH TEXNOLOGIYALARINI EKSPLOATATSION ISHONCHLILIK VA XIZMAT MUDDATINI UZAYTIRISH ASOSIDA OPTIMALLASHTIRISH.....	41
Amirov Shavkat Rahmatullayevich	
ИНТЕГРАЛЬНАЯ ОЦЕНКА УСТОЙЧИВОГО ЦИФРОВОГО РАЗВИТИЯ ТУРИЗМА И ЭФФЕКТИВНОСТИ ИСПОЛЬЗОВАНИЯ ТУРИСТСКОГО ПОТЕНЦИАЛА БУХАРСКОЙ ОБЛАСТИ	48
Усманова Азиза Баходировна	
PEREGONDAGI HARAkatNI BOSHqARISH TIZIMLARINI MIKROPROTSESSORLI TEXNOLOGIYALAR ASOSIDA TAKOMILLASHTIRILGAN TUZILMAVIY SXEMASINI ISHLAB CHIqISH.....	53
Xujamkulov Eldor G'ayratjon o'g'li	
INVESTITSIYALAR HAJMINI OSHIRISHGA QARATILGAN CHORA-TADBIRLAR VA ULARNI TAKOMILLASHTIRISH YO'LLARI.....	62
Alimova Dilafro'z Tohir qizii	
HUDUDLAR KESIMIDA AHOLI O'SISHINING BANDLIK DARAJASIGA TA'SIRINI EKONOMETRIK BAHOLASH (O'ZBEKISTON MISOLIDA)	68
Xusniddinova Gulnoza Ulug'bek qizi	
QUYOSH FOTOELEKTRIK PANELLARI SAMARADORLIGIGA ATROF-MUHIT OMILLARI VA CHANGLANISHNING TA'SIRI HAMDA ULARNI KAMAYTIRISHGA QARATILGAN INNOVATSION TEXNOLOGIYALAR.....	67
Botirov Bozorbek, Iskandarova Charos, Avazov Jonibek, Sultonov Abror	
O'ZBEKISTON RESPUBLIKASI QISHLOQ XO'JALIGINI RIVOJLANTIRISHNING HOZIRGI HOLATI TAHLILI ..	74
Rajapov Xayrulla Bekdurdiyevich, Sharipova Lobar Umrbek qizi	
INTERPOLATSION TIKLASH ALGORITMLARINING OCR ANIQLIGIGA TA'SIRINI BAHOLASH.....	82
Aliyev Nodirbek Hamidullo o'g'li	
IKORXONALARDA KORPORATIV BOSHqARUVNI TAKOMILLASHTIRISHNING ZAMONAVIY YONDASHUVLARI VA INSTITUTSIONAL OMILLARI.....	89
Muxtorova Shaxlo Farxodovna	
O'ZBEKISTONDA QAYTA TIKLANUVCHI ENERGIYA MANBALARINING RIVOJLANISH ISTIQBOLLARINI EKONOMETRIK PROGNOZLASH.....	101
Qo'ziboyev Behzod Hamidovich	
KPI-BASED PERFORMANCE MANAGEMENT AND ITS IMPACT ON EMPLOYEE PRODUCTIVITY	106
Sultanova Kamila Mukhtorali kizi	
SANOAT KORXONALARI IQTISODIY XAVFSIZLIGINI TA'MINLASHDA MARKETING VOSITALARIDAN FOYDALANISH AMALIYOTINI TAKOMILLASHTIRISH	111
Tursunxo'jayev Sardor Jamoliddin o'g'li	

MHXS STANDARTLARIGA O‘TISH: KORXONALAR UCHUN AMALIY MUAMMOLAR VA YECHIMLAR	117
Eshniyazova Yulduz Yuldashbayevna	
TURMUSH FAROVONLIGINI BAHOLASHNING KO‘P O‘LCHOVLI USULLARI VA MEZONLARI	123
Turdikulova Moxira Maxmasharifovna	
KICHIK BIZNESNI RIVOJLANTIRISHNING MOLIYAVIY-IQTISODIY IMPERATIVLARI	127
Kaxorova Zamira Safaraliyevna	
YENGIL SANOAT KORXONALARIDA RO‘Y BERISHI MUMKIN BO‘LGAN BAXTSIZ HODISALAR VA UNI BARTARAF ETISH CHORA-TADBIRLARI	132
Dehqonov Oyatillo Mansurbek o‘g‘li, Abduraxmanov Abdurashid Ataxanovich	
VTULKA DETALINI ISHLAB CHIQRISHDA SHTAMPLASH TEXNOLOGIK JARAYONINI ISHLAB CHIQISH...	143
Abdullayev Fatxulla, Xasanov Kamoliddin, Yolg‘ashova Madina, Jo‘rayev Muhiddin	
JAHON MOLIYAVIY TIZIMINING TRANSFORMATSIYASI.....	147
Qobilova Nodira Qayumjon qizi, Normurodov X.E.	
KORXONALARDA “TEJAMKOR ISHLAB CHIQRISH” KONSEPSIYASIDAN FOYDALANISHNING XORIJ TAJRIBASI	151
Mamasoliyev G‘ayratbek Maxamadyusupovich	
HUDUDIY BARQARORLIKNI TA‘MINLASHDA MAHSULOT EKSPORTINI DIVERSIFIKATSIYALASH YO‘LLARI.....	156
Mamadjanova Tuyg‘unoy Axmadjanovna	
PAXTA-TO‘QIMACHILIK KLASTERLARIDA ISHLAB CHIQRISHNI DIVERSIFIKATSIYA QILISH ASOSIDA YUQORI QO‘SHILGAN QIYMATLI MAHSULOTLAR ULUSHINI KENGAYTIRISH	161
Yusupova Feruza Yo‘ldoshevna	
AHOLINING MOLIYAVIY SAVODXONLIGINI OSHIRISHDA MIKROLOYIHALARNING O‘RNI	166
Irgashev Anvar Farxodovich	
XALQARO KOMPANIYALARDA INNOVATSION BOSHQARUV TIZIMLARINI RIVOJLANTIRISH STRATEGIYALARI.....	173
Raxmankulov Sherzod Shokirovich	
ИССЛЕДОВАНИЕ ПРОЦЕССА ДЕГРАДАЦИИ КОМПОНЕНТОВ ФОТОЭЛЕКТРИЧЕСКИХ МОДУЛЕЙ В ЗАВИСИМОСТИ ОТ КЛИМАТИЧЕСКИХ ФАКТОРОВ: ЛИТЕРАТУРНЫЙ ОБЗОР	178
Дыскин Валерий Григорьевич, Курбанов Юнус Муртаза угли, Жубаназаров Ринат Шапагат Улы	
RIVOJLANGAN DAVLATLARDA CHIQINDILARNI QAYTA ISHLASH TIZIMINING INSTITUTSIONAL ASOSLARI	184
O‘tbosarov Abrorbek Adxamjon o‘g‘li	
DAVLAT ORGANLARI VA TASHKILOTLARI ICHKI AUDITORLARINING PROFESSIONAL AXLOQ QOIDALARINI ISHLAB CHIQRISH.....	189
Xamidova Zarifa Urol qizi	
AUDIT JARAYONIDA DALIL OLISH VA UNING MUAMMOLARI	196
Ro‘zmetov Mansur	
O‘ZBEKISTONDA IJTIMOYIY TURIZMNI QO‘LLAB-QUVVATLASH MEXANIZMI VA ULARNING SAMARADORLIGI.....	200
Shaydulova Marjona Alisher qizi	
KORXONALARNING MOLIYAVIY HOLATINI IFODALOVCHI KO‘RSATKICHLAR VA ULARNING MOLIYAVIY TAHLILI AHAMIYATI.....	205
Rizoyev Farrux Hikmatilloevich	
NAMANGAN VILOYATIDA KICHIK SANOAT ZONALARIDA IQTISODIY SALOHİYATNI TAKOMILLASHTIRISH VA RIVOJLANTIRISH MASALALARI.....	210
Turaboev Ibroxim Ismoil o‘g‘li	
ISSIQLIK TEXNIKASIDA IKKILAMCHI BUG‘DAN FOYDALANISH SAMARADORLIGINI OSHIRISH	215
Komilova Nodira Abdirahmon qizi	

СОВЕРШЕНСТВОВАНИЕ КОРПОРАТИВНОГО УПРАВЛЕНИЯ В КОМПАНИЯХ С ГОСУДАРСТВЕННЫМ УЧАСТИЕМ В УСЛОВИЯХ ЭКОНОМИЧЕСКИХ РЕФОРМ	225
Юсупов Зойиржон Ровшан угли, Жумаев Улуғбек Нодирбекович ЦИФРОВАЯ ТРАНСФОРМАЦИЯ УПРАВЛЕНИЯ ВНЕШНЕЭКОНОМИЧЕСКОЙ ДЕЯТЕЛЬНОСТЬЮ КОМПАНИЙ В УСЛОВИЯХ ГЛОБАЛЬНЫХ ЛОГИСТИЧЕСКИХ ИЗМЕНЕНИЙ	231
Тожалиев Шохрух Талип ўғли GAMES ARE A POWERFUL TOOL FOR IMPROVING LANGUAGE LEARNING	236
Kulakhmedova Gulnora Abdurahimovna O'ZBEKISTONDA TIJORAT BANKLARINING INNOVATSION XIZMATLARI ORQALI KAMBAG'ALLIKNI KAMAYTIRISH	241
Azlarova Aziza Axrorovna AVTOMOBIL SANOATIDA MAHALLIYLASHTIRISH JARAYONLARINI BOSHQARISH VA RISKLARNI KAMAYTIRISH MEKANIZMLARI	248
Marufxanov Davron Hasanovich O'ZBEKISTONDA KICHIK BIZNES VA YOSHLAR TADBIRKORLIGINI RIVOJLANTIRISHNING YANGI IMKONIYATLARI: 2026-YIL ISLOHOTLARI VA ISTIQBOLLARI	255
Isakjanova Saboxat Muhamedovna MINTAQA IQTISODIYOTI VA SANOATNING RIVOJLANISHI O'RTASIDAGI O'ZARO BOG'LIQLIKNING NAZARIY YONDASHUVLARI	263
Jalolova Muazzamxon Akbarjonovna DINAMIK NARX SHAKLLANTIRISHNI JORIY ETISHDA ASOSIY MUAMMOLAR VA ULARNI HAL ETISH YO'LLARI	268
Anvar Deberdiyev RAQAMLI XIZMATLARNING O'ZBEKISTON TASHQI SAVDO BALANSIDAGI O'RNI	272
Latipova Shaxnoza Maxmudovna, Normurodova Zuhra Orzimurod qizi TURISTIK KORXONALAR INNOVATSION FAOLIYATINI MOLIYALASHTIRISH SAMARADORLIGINI BAHOLASHNING METODOLOGIK ASOSLARI	278
Ruzibayeva Nargiza Xakimovna IQTISODIY TIZIMDA TADBIRKORLIK VA TADBIRKORLIK QOBILiyATIGA YANGICHA YONDASHUV	283
Tadjiev Bexzod Umidjanovich OTMNI MOLIYAVIY TA'MINLASHNING INNOVATSION MOLIYAVIY MODELARI	290
Tuxliyev Bozor Karimovich TOG'-KON SANOATI KORXONALARIDA TEXNOLOGIK TIZIMLARNI RIVOJLANTIRISHNING KONSEPTUAL ASOSLARI	293
Abirova Nargizabonu TADBIRKORLIK SUBYEKTLARI FAOLIYATIDA INNOVATSION LOYIHALARNI MOLIYALASHTIRISHNI SAMARADORLIGINI OSHIRISH YO'LLARI	298
Ro'ziyeva Maftuna Yusufovna OMMAVIY AXBOROT VOSITALARI KORXONALARINING MOLIYAVIY BARQARORLIGINI BAHOLASHDA IQTISODIY KO'RSATKICHLAR DINAMIKASINING EMPIRIK TAHLILI	303
Sharipova Shahlo Istamovna METROLOGIYANING ILMIY-METODIK ASOSLARI VA UNING ZAMONAVIY RIVOJLANISH TENDENSIYALARI	308
Maxmudov Dostonbek Soyibjon o'g'li SANOAT KORXONALARIGA KIRITILGAN INVESTITSİYALAR SAMARADORLIGINING ILMIY-NAZARIY ASOSLARI	312
Mirzakulova Risolat Musurmankulovna O'ZBEKISTONDA RAQAMLI DAVLAT BOSHQARUVI TIZIMINI RIVOJLANTIRISHNING USTUVOR YO'NALISHLARI	317
Ibragimova Saodat, Mirhamidova Dilorom, Shagaipova Gulchehra	

OLIY TA'LIM BITIRUVCHILARI SONINING JISMONIY SHAXSLAR DAROMAD SOLIG'IGA TA'SIRI VA INSON KAPITALI ORQALI IJTIMOYIY XARAJATLARNI BOSHQARISH.....	323
Primova Nigora Ikrom qizi	
GLOBAL BIZNESDA INNOVATSIYALARNING ROLI: YANGI TEXNOLOGIYALARNI JORIY ETISHGA STRATEGIK YONDASHUVLAR	331
Raxmankulov Sherzod Shokirovich	
ELEKTRON TIJORAT BILAN SHUG'ULLANUVCHI KORXONALARDA MIJOZLAR QONIQLASH DARAJASI..	337
Aripov Ulug'bek Bahodirovich	
KICHIK BIZNESDA INVESTITSIYA SAMARADORLIGINI BAHOLASH MEXANIZMLARINI TAKOMILLASHTIRISH YO'LLARI.....	341
Xakimov Akbar Anvarovich	
FOTOELEKTRIK TIZIM SAMARADORLIGIGA HARORAT, SOYALANISH VA DEGRADATSIYA OMILLARINING TA'SIRI.....	344
Majidova Maxliyo A'zam qizi	
ISSIQLIK TEXNIKASIDA IKKILAMCHI BUG'DAN FOYDALANISH SAMARADORLIGINI OSHIRISH	354
Komilova Nodira Abdirahmon qizi	
STUDY OF THE INFLUENCE OF MEMBRANE REACTOR ON METHANE CONVERSION WITH WATER VAPOR AND CARBON OXIDE (IV).....	362
Umida Shabarova, Sugdiyana Abdurasulova	
ESG MANAGEMENT IN COMMERCIAL BANKS OF UZBEKISTAN: EVALUATION PRACTICES, KEY DETERMINANTS, AND STRATEGIC PRIORITIES.....	367
Sanemkhan Abdullaeva	
UMUMIY O'RTA TA'LIM MUASSASALARIDA BOSHQARUV SAMARADORLIGINI OSHIRISHDA STRATEGIK MENEJMENTNING O'RNI VA AHAMIYATI	375
Boymirzayev Doniyorbek Anvarjon o'g'li	
PEDAGOGIK MAHORATNI OSHIRISHDA SUN'IY INTELLEKT TEXNOLOGIYALARINI QO'LLASH ORQALI TA'LIM JARAYONINI TAKOMILLASHTIRADIGAN PLATFORMA ISHLAB CHIQLASH	379
Salomov Shokirjon, Boboyev Shavkat, Normamatov Xayriddin	
ПОВЫШЕНИЕ ОГНЕСТОЙКОСТИ МАТЕРИАЛОВ НА ОСНОВЕ ВТОРИЧНОГО ПОЛИЭТИЛЕНА.....	386
Назаров Феруз, Назаров Фарход, Ахмедова Фазилат, Элмуродов Элгез, Янгибоев Асадбек	
XIZMAT KO'RSATISH SOHASIDA INNOVATSION JARAYONLARNI JADALLASHTIRISH MEXANIZMLARINI TAKOMILLASHTIRISH.....	391
Berdiyev Jasur Qo'ldoshevich, Rasulov Akmal Xurshid o'g'li	
EKSPORT VA IMPORTDA TRANSPORT LOGISTIKASINING AHAMIYATI.....	397
Yodgorova Shaxnoza Xayridinovna, Bazarova Sevinch Salim qizi	
MADANIY MEROS OBYEKTLARINING TURIZMNI RIVOJLANTIRISHDAGI STRATEGIK AHAMIYATI	403
Kuymuratova Matlubaxon Abdimanabovna	
EKSPORT VA IMPORTDA TRANSPORT LOGISTIKASINING AHAMIYATI.....	407
Yodgorova Shaxnoza Xayridinovna, Bazarova Sevinch Salim qizi	
XORAZM VILOYATINING IQTISODIY SALOHİYATI VA TRANSPORT INFRATUZILMASINING TARKIBI HAMDA JORIY HOLATI	411
Karimova Shaxnoza O'ktamovna	
TURISTIK KORXONALAR INNOVATSION FAOLIYATINI MOLIYALASHTIRISH SAMARADORLIGINI BAHOLASHNING METODOLOGIK ASOSLARI.....	418
Ruzibayeva Nargiza Xakimovna	
RAQAMLI IQTISODIYOT SHAROITIDA QISHLOQ JOYLARIDA TURIZM XIZMATLARI INFRATUZILMALARINI RIVOJLANTIRISH	423
Xalimov Shaxboz Xalimovich	
AKTIVLAR QADRSIZLANISHI XARAJATLARINING MOLIYAVIY VA SOLIQ HISOBOTLARIGA TA'SIRI.....	427
Jarimbetov Ajiniyaz Kurbanbaevich	

MUHANDISLIK GEOMETRIYASI VA KOMPYUTER GRAFIKASI FANLARINI O'QITISHDA MULTIMEDIA VA INTERAKTIV TEXNOLOGIYALARNING TA'LIM NATIJALARIGA TA'SIRI: AUDIO VA VIDEOTEKNOLOGIYALAR IXTISOSLIGI MISOLIDA EMPIRIK TADQIQOT.....	430
Utkirova Mamura Faxriddin qizi	
HUDUDIY TADBIRKORLIK TIZIMIDA INVESTITSION RESURSLAR SAMARADORLIGINI BAHOLASHNING INSTITUTSIONAL VA EKONOMETRIK YONDASHUVLARI	436
Isakov Axmadali Esanbayevich	
MINTAQAVIY OZIQ-OVQAT SANOATI KORXONALARINING INNOVATSION RIVOJLANISHIGA INVESTITSION RESURSLARNING TA'SIRINI EKONOMETRIK BAHOLASH	444
Abdunabiyev Sirojiddin G'anijon o'g'li	
XABAR ALMASHISHGA ASOSLANGAN MARKETINGDA ISTE'MOLCHILARNING SHAXSIY HAYOTINI KUTILMALARI.....	452
Raxmatova Sitora Shuxratjon qizi	
DAVLAT ISHTIROKIDAGI KORXONALARNI OPTIMALLASHTIRISH VA SOG'LOM RAQOBAT MUHITINI SHAKLLANTIRISH: XORIJIY TAJRIBALAR ASOSIDA O'ZBEKISTON RESPUBLIKASI DAVLAT SEKTORINI INSTITUTSIONAL ISLOH QILISHNING QIYOSIY TAHLILI.....	461
Sharapov Umidjon Shavkatovich	
ZAMONAVIY SERVIS KOMPANIYALAR TANNARXINI ANIQLASHNING DOLZARB YO'NALISHLARI	471
Berdiyeva Dilfuza Axatovna	
NAVOIY VILOYATINING TURISTIK OBYEKTLARI VA ULARDAN SAMARALI FOYDALANISH ORQALI REKREATSION TURIZMNI RIVOJLANTIRISH IMKONIYATLARI TAHLILI	477
Turayev Abduvoxid Kuldashevich	
INVESTITSIYALAR HAJMINI OSHIRISHGA QARATILGAN CHORA-TADBIRLAR VA ULARNI TAKOMILLASHTIRISH YO'LLARI.....	483
Alimova Dilafro'z Tohir qizi	
RAQAMLI IQTISODIYOT SHAROITIDA TADBIRKORLIKNI RAG'BATLANTIRISH MEXANIZMLARI	488
Suvonov Ibrohim Izbosarovich	
QORAKO'L TERI JINGALAKLARINING TAKRORLANMAS KO'RINISHI VA XUSUSIYATLARI.....	492
Hakimova Sh.Q., Azimov J.Sh., Farmonov F.F.	
YOSH TADBIRKORLARNING STARTAP LOYIHALARINI MOLIYALASHTIRISH MEXANIZMLARI	497
Koriev Orif Azizovich	
HUDUDLARDA OLIY TA'LIM VA MEHNAT BOZORI INTEGRATSIYASI YO'NALISHLARINI TAKOMILLASHTIRISH.....	502
Berdiyev Jasur Qo'ldoshevich, Karimov Chuxmor Abdirashidovich	
SUG'URTA KOMPANIYALARINING MOLIYAVIY HOLATI VA MOLIYAVIY NATIJALARI TAHLILI.....	507
Alimov Baxodir Batirovich	
TIJORAT BANKLARIDA KREDIT PORTFELI SIFATINI OSHIRISHNING IQTISODIY TAHLILI	513
Turg'unov Nodirbek Muminjanovich	
TADBIRKORLIKNI RIVOJLANTIRISHDA INNOVATSION MOLIYALASHTIRISH MEXANIZMLARINING ROLI	516
Xodjimatom Maksudbek Ubaydullayevich	
MINTAQA TURIZM INDUSTRIYASINING IQTISODIY RIVOJLANISHI VA BOSHQARUV FAOLIYATLARI TAHLILI	520
Berdiyev Jasur Qo'ldoshevich, Ruziqulov Aziz Tuxtayevich	
TIJORAT BANKLARIDA FINTECH TEXNOLOGIYALARINI JORIY ETISH ORQALI MOLIYAVIY INKLYUZIVLIKNI TA'MINLASH: NAZARIY YONDASHUV VA ISTIQBOLLAR	526
Nazarova Shohista Tolmas qizi	
METALLARGA BOSIM OSTIDA ISHLOV BERISH JARAYONLARINI RAQAMLI MODELLASHTIRISHNING ZAMONAVIY TEXNOLOGIYALARI	531
Xasanov Kamoliddin Akmal o'g'li, Abdullayev Fatxulla Sagdullayevich, Diyorov Salohiddin Farhod o'g'li, Jalolov Jafar Jamol o'g'li	

XO'JALIK YURITUVCHI SUBYEKTLARDA PUL MABLAG'LARI HISOBINI MHHS ASOSIDA TAKOMILLASHTIRISH: USLUBIY VA AMALIY YONDASHUVLAR	537
Umurzakov Dilshodbek Xakimovich	
TADBIRKORLIK SUBYEKTLARINI YASHIRIN IQTISODIYOTNI AMALGA OSHIRISHGA UNDOVCHI OMILLAR.....	543
Bobojonov Azimjon Akmal o'g'li	
MINTAQANING INVESTITSION SALOHİYATINI BAHOLASHNING NAZARIY-METODOLOGIK ASOSLARI.....	548
Maxmudov Jasurbek Ergashevich	
BUXORO TARIXIY MARKAZIDAGI MUZEY OBYEKTINING SIG'IM TAHLILI: FAYZULLA XO'JAYEV UY-MUZEYI TAJRIBASIDA.....	553
Odilova Muattar Akram qizi, Qilichov Muhridin Husniddin o'g'li	
MAMLAKATIMIZDA KICHIK TADBIRKORLIK SUBYEKTLARINING INNOVATSION FAOLIYATINI RIVOJLANTIRISHDA MOLIYAVIY VOSITALARDAN FOYDALANISHNING USTUVORLIKLARI.....	560
Turdiyeva Muqaddas Umarovna	
МОДЕЛЬ ЦИФРОВОГО ОБЪЕКТА ДЛЯ АНАЛИЗА КОМПЛЕКСНЫХ ЦИФРОВЫХ ИНФОРМАЦИОННЫХ ОБЪЕКТОВ.....	565
Гулямов Шухрат, Шамсутдинова Винера, Караханова Алсу, Зайниддинова Зебинисо	
TIJORAT BANKLARINING INVESTITSION JOZIBADORLIGINI OSHIRISHNING MOLIYAVIY MEKANIZMLARI	571
Yuldoshov Otabek Jovli o'g'li	
TIJORAT BANKLARINING XALQARO KAPITAL BOZORLARIGA INTEGRATSIYASI VA INVESTITSION SALOHİYATINI OSHIRISH MEKANIZMLARI.....	576
Ortiqov Sidiqjon Xolmurodovich	
XIZMAT KO'RSATISH KORXONALARIDA RAQOBATBARDOSH SALOHİYATNI SHAKLLANTIRISH VA RAQOBAT USTUNLIKLARINI TA'MINLASH MEKANIZMLARI	583
Asenbaeva Aydaygul, Toshqulova Aziza	
RAQAMLI IQTISODIYOT VA UNING O'ZBEKISTON IQTISODIY TARAQQIYOTIGA TA'SIRI.....	587
Halimov Humoyunbek Tohirjon o'g'li, Rustamov Davron Rustamovich	
RAQAMLI IQTISODIYOT VA UNING O'ZBEKISTON IQTISODIY TARAQQIYOTIGA TA'SIRI.....	591
Halimov Humoyunbek Tohirjon o'g'li, Rustamov Davron Rustamovich	
SCENARIO-BASED ECONOMETRIC EVALUATION OF REAL INVESTMENT EFFICIENCY IN SMALL BUSINESS ACTIVITIES.....	601
Otajanov Umid Abdullayevich	
O'ZBEKISTONDA YASHIL IQTISODIY O'SISHNI RAG'BATLANTIRISHNING INSTITUTSIONAL VA IQTISODIY MEKANIZMLARI.....	611
Iminoxunov Abdukoxor Abdivaitovich	
BANK 4.0 SHAROITIDA SUN'IY INTELLEKT TEXNOLOGIYALARINING BANK BOSHQARUVI SAMARADORLIGIGA TA'SIRI	619
Boltayev Zokirjon Otanazarovich	
MINTAQANI BARQAROR RIVOJLANTIRISHDA SUV RESURSLARI SALOHİYATIDAN FOYDALANISH USULLARI.....	622
Sapayev Azamat Rustamovich	
ФИСКАЛЬНЫЕ ПРАВИЛА В СРЕДНЕСРОЧНОМ БЮДЖЕТНОМ ПЛАНИРОВАНИИ.....	626
Е.М. Соң	
BUXORO VILOYATINING YALPI HUDUDIY MAHSULOT DINAMIKASI VA UNING TARMOQ TUZILMASIDAGI TARKIBIY O'ZGARISHLAR TAHLILI	631
Raxmonqulova Nafisa Olimjonovna	
BARQAROR TURIZMNI RIVOJLANTIRISHNING ILG'OR XORIY TAJRIBALARI.....	636
Raupov Shuxrat Soyibovich	
BARQAROR TURIZMNI RIVOJLANTIRISHNING ILG'OR XORIY TAJRIBALARI.....	636
Raupov Shuxrat Soyibovich	

O'ZBEKISTONDA "O'ZSUVA'TA'MINOT" AJ TIZIMI KORXONALARINI "YASHIL" MOLIYALASHTIRISHNI RIVOJLANTIRISHDA XALQARO MOLIYA INSTITUTLARI ISHTIROKIDA JALB QILINGAN XUSUSIY INVESTITSIYALAR DINAMIKASINING IQTISODIY TAHLILI	652
Risqibekova Nozimaxon	
WAYS TO REDUCING POVERTY BY INCREASING INCOME: INSTITUTIONAL AND SOCIO-ECONOMIC MECHANISMS	657
Muxammedov Jasurbek Oллоberdi ugli, Ganiyev Muhammadjon Khalilovich	
QURILISH KORXONALARIDA XARAJATLARNI KLASSIFIKASIYA QILISH VA HISOBGA OLISH TIZIMI	663
Toshimov Azizbek Hakimovich	
MARKAZIY OSIYO DAVLATLARIDA SUV RESURSLARIDAN OQILONA FOYDALANISH.....	667
Jobborov Elmurod Normo'minovich	
NAMANGAN VILOYATIDA KICHIK BIZNESNING HUDUDIY IQTISODIYOT RIVOJLANISHIDAGI O'RNI...	672
Jo'rayev Ilhomjon Kamolidinovich	
HUDUDLARARO IQTISODIY NOMUTANOSIBLIK VA UNGA TA'SIR ETUVCHI OMILLAR TAHLILI.....	677
Erkinova Dildora Ravshonbek qizi	
XORIJIY BANKLAR AMALIYOTIDA RISKLARNI VAHOLASH VA BOSHQARISH TAJRIBASI	683
Kudaybergenova Guzal Kuanishbayevna	
КОМПЛЕКСНЫЙ ПОДХОД К ПОВЫШЕНИЮ РАБОТОСПОСОБНОСТИ МЕТАЛЛОРЕЖУЩЕГО ИНСТРУМЕНТА ПРИ ОБРАБОТКЕ ТРУДНООБРАБАТЫВАЕМЫХ МАТЕРИАЛОВ.....	687
Желтухин Андрей Владимирович	
AUDITORLARNING PROFESSIONAL FIKR VA MULOHAZALARINI TAKOMILLASHTIRISHDA XALQARO ILG'OR TAJRIBALARNING AHAMIYATI	694
Parpiyev Jaxongir Ilhomjonovich	
SOVUTGICH QURILMASIDAGI KONDITSIONERDAN AJRALIB CHIQUADIGAN ISSIQLIKDAN MAHSULOTLARNI QURITISHDA FOYDALANISH	699
Nuritov Ikrom, Ibojeva Sevinch, Sultonmurodova Xurinis	
ORGANISATIONAL BEHAVIOR IN ENTERPRISES AND ITS IMPACT ON MANAGEMENT DECISION-MAKING: A REVIEW OF THEORIES	704
Djumanov A.A.	
O'ZBEKISTON SHAROITIDA QAYTA TIKLANUVCHI ENERGIYA MANBALARINI RIVOJLANTIRISHNING ISTIQBOLLARI VA DOLZARB MUAMMOLARI	714
Taniyev Mirzoxid Xurramovich, Mannabova Madina Sunnatillo qizi	
MILLIY GO'SHT CHORVACHILIGINING INNOVATSION RIVOJLANISHIDA TASHKILY-IQTISODIY OMILLAR VA ULARNING SAMARADORLIKKA TA'SIRI.....	721
Kushakov Faxriddin Baxtiyarovich	
KORXONANING MOLIYAVIY BARQARORLIGINI OSHIRISHDA XARAJATLAR MONITORINGINING ROLI.....	731
Urmanbekova Iroda Farxodovna	
RAQAMLI IQTISODIYOTDA KADRLAR TAYYORLASH VA DUAL TA'LIM TIZIMI RIVOJI.....	738
Uzaydullayev Sherzod Shukurullayevich	
YANGI O'ZBEKISTONDA GILAMCHILIK SANOATINI RIVOJLANTIRISH MAQSADLARI VA ISTIQBOLLARI....	741
Musayeva Shoirazimovna	
ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГИЧЕСКИЕ ОСНОВЫ ИССЛЕДОВАНИЯ ЖЕНСКОГО ТРУДА НА ПРОМЫШЛЕННЫХ ПРЕДПРИЯТИЯХ В УСЛОВИЯХ ИННОВАЦИОННОЙ И ЦИФРОВОЙ ЭКОНОМИКИ	746
Дониёрова Зухрабону Алишер кизи	
TRANSPORT LOGISTIKA XIZMATLARINI RIVOJLANTIRISHNING MAMLUKAT IQTISODIYOTI RIVOJIDAGI O'RNI	754
Abduxalikova Komila Abduxalikovna	

JAMOAT TRANSPORTI KORXONALARIDA MARKETING STRATEGIYALARINI AMALGA OSHIRISH USULLARI.....	758
Berdiyev Temur Azamatovich	
CHAKANA SAVDO KORXONALARIDA ELEKTRON TIJORAT TEXNOLOGIYALARINI JORIY ETISHNING IQTISODIY SAMARADORLIGINI OSHIRISH USULLARI.....	764
Safarov Baxtiyor Djurakulovich	
NAVOIY VILOYATI XATIRCHI TUMANIDA MAVJUD TURISTIK RESURSLARDAN ICHKI VA XALQARO TURIZMDA FOYDALANISH IMKONIYATLARI	769
Turayev Abduvoxid Kuldashevich	
RAQAMLI PLATFORMALARNI RIVOJLANTIRISH ASOSIDA MOLIYAVIY TEXNOLOGIYALARNING INKLUZIVLIGINI OSHIRISHNING STRATEGIK YO'NALISHLARI.....	776
Azizbek Nusratov San'atillayevich	
MINERAL VA KIMYOVIY QO'SHIMCHALAR BILAN KOMPLEKS MODIFIKATSIYALASH ORQALI SEMENT MATRITSASI MUSTAHKAMLIGINI OSHIRISH.....	781
Turgaev Jambul Adilbaevich	
KICHIK BIZNES SOHASIDA INNOVATSION TEXNOLOGIYALAR TRANSFERINI TA'MINLASH OMILLARI VA ISTIQBOLLARI.....	787
Yodgorova Xalima To'liqinovna	
WAYS TO IMPROVE PRICING POLICY MECHANISMS OF STATE-OWNED ENTERPRISES.....	792
Mavlonov Ozod Ulug'bekovich	
AN'ANAVIY VA SUN'IY INTELLEKTGA ASOSLANGAN BOSHQARUV TIZIMLARINING QIYOSIY TAHLILI (MS1H1 SERVO MOTORI MISOLIDA)	798
Pirmatov Nurali Berdiyevich, Egamov Akmal Mamarasulovich, Mamarasulov Nodir Akmal o'g'li	
NODAVLAT OLIY TA'LIM MUASSASALARIDA MOLIYAVIY BARQARORLIK VA LIKVIDLIKNI BOSHQARUV HISOBIGA INTEGRATSIYALASH: KO'RSATKICHLAR TIZIMI, PROGNOZLASH VA ERTA OGOHLANTIRISH MEXANIZMI.....	803
Xojiboyev Muxiddin Shodimuxamedovich	
TAYYOR MAHSULOT QADRSIZLANISHI HISOBINI XALQARO STANDARTLARGA MOSLASHTIRISH: ISHCHI SCHYOTLARINI JORIY ETISHNING METODIK ASOSLARI.....	808
Babakulova Matluba Kurbannazarovna	
ТЕОРЕТИЧЕСКИЕ ОСНОВЫ И МЕДЕЛИ УПРАВЛЕНИЯ СИСТЕМОЙ РАБОТЫ В МАХАЛЛЯХ.....	812
Kosimjonov Nozimjon Kozimjonovich	
MINTAQALARNING BARQAROR IQTISODIY O'SISHIDA YASHIL IQTISODIYOT KONSEPSIYASINING AHAMIYATI: NAZARIY YONDASHUVLAR TAHLILI	815
Maxmudov Sobir Xudoyberdiyevich	
TURISTIK XIZMAT BOZORINING MOHIYATI, UNING VAZIFALARI VA MARKETING STRATEGIYALARINI TAKOMILLASHTIRISH.....	821
Payazov Murod Maqsudovich, Salimova Mumtozbeqim Jahongir qizi, Shahnoza Xudoyberdiyeva Davlatovna	
CHIGITLI PAXTA TARKIBIDAN YOT ARALASHMALARNI AJRATISH UCHUN QO'LLANILADIGAN TEXNOLOGIYALAR.....	825
Bozorov Dilmurod Bahromjon o'g'li, Jakparov Oltinboy Rustamjon o'g'li	
FEMALE ENTREPRENEURSHIP AND GREEN INITIATIVES: A CONCEPTUAL FRAMEWORK FOR SUSTAINABLE DEVELOPMENT IN UZBEKISTAN	830
Abduxafizova Madinabonu Mirabbos qizi	
SOLIQ INSTRUMENTLARI ORQALI TADBIRKORLIK SUBYEKTLARINING IQTISODIY XAVFSIZLIGINI TA'MINLASH SAMARADORLIGINI OSHIRISH.....	834
Akbarov Abdulhamid Akmal o'g'li, Ahrorqulov Jonibek Otabek o'g'li	
O'ZBEKISTONDA SANOAT ISHLAB CHIQRISHI KONSENTRATSIYASINING HUDUDIY TAHLILI: VILOYATLAR VA MAXSUS IQTISODIY ZONALAR BO'YICHA HERFINDAHL-HIRSCHMAN INDEKSI	839
Anvarxonov Abdulatifxon Jamshidxon o'g'li	

CHARM-POYABZAL SANOATI TARMOG'INING RIVOJLANISHI VA O'ZIGA XOS JIHATLARI TO'G'RISIDA.....	847
Azimova Feruza Payziyevna, O. Maxmudov	
XIZMAT KO'RSATISH TARMOG'INING RIVOJLANISH TENDENSIYALARI VA RESURS EHTIYOJLARI.....	852
Arziqulova Oybarchin Eshquvat qizi	
KADRLAR SALOHİYATINI OSHIRISHGA YO'NALTIRILGAN TASHKILIY-IQTISODIY MEKANIZMLARNI TAKOMILLASHTIRISH.....	858
Xo'jaqulov Bobur Rustam o'g'li	
KICHIK BIZNES VA TADBIRKORLIK SUBYEKTLARINING MOLIYAVIY BARQARORLIGINI TA'MINLASHDA KREDITLASH TIZIMINI RIVOJLANTIRISH YO'LLARI.....	864
Tajimuratova Nelufar Vays qizi	
O'ZBEKISTON TIJORAT BANKLARIDA KREDIT RISKLARINI BAHOLASHNING EKONOMETRIK MODELLARINI TAKOMILLASHTIRISH.....	871
Normamatova Sitara Nozim qizi, Raxmanov Mexridin Sindarovich	
BAHOLANGAN RISKLARGA NISBATAN AUDITORNING HATTI-HARAKATLARI	876
A.Z.Avlokulov	
QISHLOQ XO'JALIGI KORXONALARIDA DAVLAT SUBSIDİYALARIDAN SAMARALI FOYDALANISH VA MOLIYAVIY HISOBOTDA OCHIB BERISHNI TAKOMILLASHTIRISH	880
Qadamov Mirzobek Ulug'bek o'g'li	
СОВРЕМЕННОЕ СОСТОЯНИЕ ВНЕШНЕЭКОНОМИЧЕСКОЙ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ РЕСПУБЛИКИ УЗБЕКИСТАН	885
Мухторов М. Н., Каримова А. М.	
FIZIK XAVFSIZLIK NAZORATI VA UNI ISPY DASTURI ASOSIDA MONITORING QILISH.....	892
Usmanbayev Doniyorbek Shuxratovich	
O'ZBEKISTONDA YASHIL IQTISODIYOTGA O'TISH JARAYONIDA STRATEGIK MENEJMENTNING AHAMIYATI	902
Bazarbaeva Dildora Ekramjon qizi, Koshanov Abdimurat Azat uli	
KALSIYLANGAN SODA ISHLAB CHIQRISHDA TEXNOLOGIK PARAMETRLARNI METROLOGIK TA'MINLASHNING AHAMIYATI	910
Ametova Biybisuliu Xamidullaevna, Ametov Quanishbay Xamidullaevich	
ЛЬГОТЫ ПО ПРЯМЫМ И КОСВЕННЫМ НАЛОГАМ И ИХ ГАРМОНИЧНОЕ СООТНОШЕНИЕ	915
Фаттоев Олимжон Гайрат ўғли	
O'ZBEKISTONDA AYOLLAR TADBIRKORLIGINI QO'LLAB-QUVVATLASHNING KAMBAG'ALLIKNI QISQARTIRISHDAGI INSTITUTSIONAL MEKANIZMLARINI TAKOMILLASHTIRISH.....	920
Ulashova Zarnigor Botirali qizi	
RAQAMLI TEXNOLOGIYALAR ASOSIDA IQTISODIY SAMARADORLIKNI OSHIRISH.....	925
Abduraxmonov Valijon G'ofurovich, Yusupova Dilnigor A'zamjon qizi	
IQTISODIY TIZIMDA RISK VA UNING XUSUSIYATLARI TAHLILI.....	929
Nasimov Ravshanjon Azimovich	
INSON KAPITALIGA INVESTITSİYALARNI JALB QILISHNI RIVOJLANTIRISH ISTIQBOLLARI.....	937
Zayniddinov Aloviddin Zayniddin o'g'li	
SOLIQ NAZORATINING AMALIYOTDAGI SAMARADORLIK JIHATLARINI TAKOMILLASHTIRISH.....	945
Nizomxonov Elbekxon Erkinxon o'g'li	
FISKAL MEKANIZMLARNING HUDUDIY RIVOJLANISHGA TA'SIR ETISH XUSUSIYATLARI.....	950
Ne'matov Ne'matulla Erkinbojevich	
ФИСКАЛЬНАЯ ПОЛИТИКА: ТЕНДЕНЦИИ И ПЕРСПЕКТИВЫ РАЗВИТИЯ В РЕСПУБЛИКЕ УЗБЕКИСТАН	955
Воронин Сергей Анатольевич, Ахмедова Фазилат Жураевна	
IMPROVING EMPLOYEE MOTIVATION AND DEVELOPING AN EFFECTIVE INCENTIVE SYSTEM IN HUMAN RESOURCE MANAGEMENT.....	962
Makhmudov Sunnatjon Abdujabbor ugli, Ashurova Jasmina Jo'ra kizi	

O'ZBEKISTONDA KO'P POG'ONALI PENSIYA TIZIMIGA O'TISHNING EKONOMETRIK TAHLILI VA MOLIVAVIY BARQARORLIK MODELLARI	966
Mamatqulova Yayra Dilmurod qizi	
SANOAT KORXONALARIDA IQTISODIY O'SISHNING TASHKILY-IQTISODIY MEXANIZMLARINI TAKOMILLASHTIRISH.....	971
Astanayev Kulmakhammat Sanayevich	
JAHON IQTISODIYOTINING GLOBALLASHUV OMILLARI VA BOSQICHLARI	977
Abdullayeva Zulfiya Izzatovna	
ISHLAB CHIQRISH KORXONALARIDA JUST-IN-TIME TIZIMIDAN SAMARALI FOYDALANISH YO'LLARI	981
Mahmudov Sunnatjon Abdujabbor o'g'li	
KORXONALARDA ASOSIY FAOLIYAT XARAJATLARINING AUDITINI AMALGA OSHIRISH XUSUSIYATLARI	986
Djumayeva Guzal Axtamovna, Sag'dullayev Abdullo Valijon o'g'li	
XOM ASHYO VA MATERIALLAR AUDITINI XALQARO STANDARTLAR ASOSIDA TAKOMILLASHTIRISH	990
Qo'ziyeva Maftuna Otabek qizi, Rafikova Aziza Xurshid qizi	
AHOLI TURMUSH SIFATINI OSHIRISH VA KAMBAG'ALLIKNI QISQARTIRISHDA MEHNAT RESURSLARIDAN SAMARALI FOYDALANISHNING O'RNI (Navoiy viloyati misolida)	994
O'roqov Mamurali Odil o'g'li	
INTEGRATIV YONDASHUV ASOSIDA GENERATIV SUN'IY INTELLEKT TEXNOLOGIYALARI ORQALI BO'LAJAK MUHANDISLARINING KASBIY KOMPETENTLIGINI RIVOJLANTIRISH METODIKASINI TAKOMILLASHTIRISH.....	1000
Ibragimov Suxrob Latifovich	
OLIY TA'LIM MUASSASALARIDA STRATEGIK BOSHQARUVNI TADQIQ ETISHNING ZAMONAVIY METODOLOGIK YONDASHUVLARI.....	1004
Ismailova Nilufar Sabitdjanovna	
СРАВНЕНИЕ МЕТОДОВ ФОРМОВКИ ТРУБ СРЕДНЕГО И БОЛЬШОГО ДИАМЕТРА	1010
Юсупов А.А., Райимкулов С.Х.	
TURIZM XIZMATLARINING RAQAMLI IQTISODIYOT SHAROITIDAGI RIVOJLANISH DARAJASINI BAHOLASH.....	1015
Qodirov Farrux Ergash o'g'li, Musirmanov Shohboz Usmon o'g'li	
DAVLAT GRANTLARI TANLOVLARINI SHAKLLANTIRISHDA KO'P BOSQICHLI IJTIMOYIY MASLAHATLASHUV VA RAQAMLI JAMOATCHILIK ISHTIROKI MEXANIZMINING AHAMIYATI.....	1020
Xasanov Jahongir Botir o'g'li	
PAXTA XOM ASHYOSINI CHUQUR QAYTA ISHLASH ORQALI QO'SHIMCHA QIYMAT YARATISH.....	1025
Abdullayev Hamidulla Abdug'ani o'g'li, Sayitbayev Shermirza Datkamirzayevich	
XIZMAT KO'RSATISH SOHASINI RAQAMLASHTIRISH ORQALI SAMARADORLIKNI OSHIRISH MEXANIZMLARI	1030
Usmonov Maxsud Tulqin o'g'li	
СОВЕРШЕНСТВОВАНИЕ МЕТОДОЛОГИИ ОЦЕНКИ И АНАЛИЗА ПОКАЗАТЕЛЕЙ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ СУБЪЕКТОВ СФЕРЫ УСЛУГ В УСЛОВИЯХ «ЦИФРОВОЙ ЭКОНОМИКИ»	1036
Хайдарова Дилдора Жахонгир кизи	
ТЕОРИЯ ОРГАНИЗАЦИИ ИСЛАМСКОГО СТРАХОВАНИЯ И ЕГО СОВРЕМЕННОЕ СОСТОЯНИЕ НА ПРИМЕРЕ БЛИЖНЕВОСТОЧНЫХ СТРАН.....	1040
Гаффоров Шухрат Насриевич	
BANKLARDA ICHKI NAZORAT TIZIMI SAMARADORLIGINING MOLIVAVIY BARQARORLIKKA TA'SIRI.....	1047
Nurmuxammedov Abdijabbar Yunusovich	
O'ZBEKISTON TIJORAT BANKLARIDA KREDIT RISKLARINI BAHOLASHNING EKONOMETRIK MODELLARINI TAKOMILLASHTIRISH.....	1054
Normamatova Sitara Nozim qizi, Raxmanov Mexridin Sindarovich	

JAHON SAVDO TASHKILOTI TALABLARI DOIRASIDA MAMLAKATIMIZ KORXONALARINING XALQARO RAQOBATBARDOSHLIGINI OSHIRISH XUSUSIYATLARI.....	1059
Masharipova Manzura Alimbayevna	
XIZMAT KO'RSATISH KORXONALARINI RIVOJLANTIRISHDA INNOVATSIYALARNING AHAMIYATI....	1067
Dusmatov Begmuxammad Olimjonovich, Mirzaahmedov Mirziyo Ulug'bek o'g'li	
XO'JALIK YURITUVCHI BIZNES SUBYEKTLARI BIZNES MUHITI RIVOJLANISHIGA DAVLATNING TA'SIRI..	1072
Hazratov Abror Panjiyevich, Muratkulov Xumoyun Dilshodovich	
YASHIL XIZMATLAR SOHASINING MOHIYATI, IJTIMOY-IQTISODIY FUNKSIYASI VA BARQAROR RIVOJLANISHDAGI O'RNI.....	1077
Y.M. Xalikov	
ASALARICHILIK XO'JALIKLARIDA BUXGALTERIYA HISOBINING XUSUSIYATLARI.....	1085
Ishturdiyev Hasan Abdigapparovich	
СОВРЕМЕННОЕ СОСТОЯНИЕ ВНЕШНЕЭКОНОМИЧЕСКОЙ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ РЕСПУБЛИКИ УЗБЕКИСТАН.....	1091
Мухторов М. Н., Каримова А. М.	
«HR BUSINESS PARTNER» КАК ИНСТРУМЕНТ СТРАТЕГИЧЕСКОГО УПРАВЛЕНИЯ ПЕРСОНАЛОМ: ОПЫТ УЗБЕКИСТАНА.....	1098
Дониерова Фотимабону Алишер қизи	
KICHIK VA O'RTA BIZNES SUBYEKTLARI UCHUN REAL VAQT REJIMIDA DINAMIK RISK-PROFILGA ASOSLANGAN KREDIT LAYOQATINI BAHOLASHNING ADAPTIV MODELI (DRP-KREDIT MODELI)...	1109
Hamroyeva Sabina Ismoil qizi, Ismailov Dilshod Anvarjonovich	
QISHLOQ HUDUDLARIDA AGROBIZNES TUZILMALARINI RIVOJLANTIRISH BORASIDAGI XORIJIY TAJRIBA VA UN DAN FOYDALANISH IMKONIYATLARI.....	1115
Yoqubjonov Ibrohim G'olibjon o'g'li	
INFLYASIYA VA BUDJET XARAJATLARI: ASOSIY BOG'LIQLIKLAR.....	1118
Izbosarov Bobur Baxriddinovich, Umirov Sherzod Baxriddinovich	
KICHIK BIZNESNI QO'LLAB-QUVVATLASHDA SOLIQ SIYOSATINI TAKOMILLASHTIRISH YO'NALISHLARI.....	1124
Bakirov Kobiljon Mamatyusupovich	
АНАЛИЗ РАЗВИТИЯ ДИСТАНЦИОННЫХ БАНКОВСКИХ УСЛУГ В УЗБЕКИСТАНЕ В УСЛОВИЯХ ЦИФРОВОЙ ТРАНСФОРМАЦИИ ЭКОНОМИКИ.....	1128
Уктамов Альберт Жасурович Bakirov Kobiljon Mamatyusupovich	
КОНЦЕПТУАЛЬНЫЕ ОСНОВЫ КОМПЛЕКСНОЙ ТРАНСФОРМАЦИИ КОММЕРЧЕСКИХ БАНКОВ С ГОСУДАРСТВЕННЫМ УЧАСТИЕМ: СНИЖЕНИЕ РИСКОВ, УКРЕПЛЕНИЕ КАПИТАЛЬНОЙ БАЗЫ И ЛИБЕРАЛИЗАЦИЯ АКТИВОВ.....	1135
Эгамова Махфурат Эсановна	
ФАЗООБРАЗОВАНИЕ И ФИЗИКО-ХИМИЧЕСКИЕ СВОЙСТВА МАГНИЕВОГО ОКСИХЛОРИДНОГО ЦЕМЕНТА, СИНТЕЗИРОВАННОГО ИЗ КАУСТИЧЕСКОГО ДОЛОМИТА.....	1141
Абылова Амина, Сайпов Абат, Бекбосынова Рысгул, Абылов Женис	
HUDUDLARDA MADANIY TURIZM XIZMATLARINI RIVOJLANTIRISHNING BOSHQARUV USULLARI	1150
Shohruzbek Ruziyev	
BARQAROR RIVOJLANISH SHAROITIDA SIRKULAR IQTISODIYOT TEXNOLOGIYALARINI JORIY ETISHNING ZAMONAVIY TENDENSIYALARI.....	1156
Xalikulova Gulzada Tojimuratovna, Kuziyeva Nargiza Ramazanovna	
MARKAZIY OSIYODA SUN'IY INTELLEKTNING KICHIK VA O'RTA BIZNES SAMARADORLIGIGA TA'SIRI.....	1162
Kodirova Samira Kamol qizi	

MEHNAT SHARTNOMASI ASOSIDA FAOLIYAT YURITUVCHI QO'RIQLASH DEPARTAMENTI TIZIMIDAGI IDORAVIY HARBIYLASHTIRILGAN QO'RIQLASH VA IDORAVIY QOROVULLIK BO'LINMALARI ISHCHI-XIZMATCHILARIGA DAVLAT IJTIMOIIY SUG'URTASINI TATBIQ ETISHNING HUQUQIY-IQTISODIY JIHATLARI	1169
Salimbayev Mirsohibjon Mirsodiq o'g'li	
RAQOBATBARDOSHLIK NAZARIYALARINING EVOLYUTSIYASI VA HUDUDIIY USTUNLIKLARNING INSTITUTSIONAL ASOSLARI	1175
Sattorov Quvonchbek Shoxzamonovich	
O'ZBEKISTONDA BARQAROR RIVOJLANISHNI TA'MINLASHDA "YASHIL" TEXNOLOGIYALARINING O'RNI VA ISTIQBOLLARI	1181
Kazakova Zulayho, Saida'zamova Nilufar, Isroilov Shohruh	
YASHIL LOGISTIKA VA TRANSPORT TIZIMI TRANSFORMATSIYASI ORQALI BARQAROR MAKROIQTISODIY O'SISHNI TA'MINLASHNING ILMIIY-USLUBIIY ASOSLARI.....	1186
Jalolova Madina Shopo'lat qizi	
ПОВЫШЕНИЕ ПРИВЛЕКАТЕЛЬНОСТИ ДИВИДЕНДНОЙ ПОЛИТИКИ В КОМПАНИЯХ УЗБЕКИСТАНА	1192
Шермухамедов Акмал Комилжонович	
KICHIK BIZNESDA CHIQINDILARNI QAYTA ISHLASH TEXNOLOGIYALARINING IQTISODIY SAMARASI.....	1198
Ergashev Jamshid Jamoliddinovich, Muhammadjonova Iroda Bahodir qizi	
KIYIM DIZAYNIDA ESTETIK VA FUNKSIONALLIK UYG'UNLIGI.....	1202
Ergasheva Rashida Abdug'aniyevna	
K-SURE JANUBIIY KOREYA EKSPORTINI QO'LLAB-QUVVATLASH BO'YICHA ASOSIIY DAVLAT MUASSASASI SIFATIDA.....	1205
Umarov Xasan Sunnatullaevich	
MAXSUS IQTISODIY ZONALARDA RAQAMLI SOLIQ MA'MURIYATCHILIGINI SHAKLLANTIRISHNING KONSEPTUAL MODELII	1210
To'rayeva Nafisa Odiljonovna	
SANOAT KORXONALARIDA IQTISODIY O'SISHNING TASHKILIIY-IQTISODIY MEXANIZMLARINI TAKOMILLASHTIRISH.....	1215
Astanayev Kulmaxammat Sanayevich	
RESURSGA ASOSLANGAN YONDASHUV ASOSIDA SANOAT KORXONALARI RAQOBAT USTUNLIGINI SHAKLLANTIRISH YO'LLARI	1221
Jalolov Abbasxon Ravshaxon o'g'li	
AKSIYADORLIK JAMIYATLARIDA KUZATUV KENGASHI FAOLIYATINING SAMARADORLIGINI OSHIRISHNING ZAMONAVIIY MEXANIZMLARI.....	1228
Ashurov Furkatjon Shuxratovich	
NORASMIY BANDLIKNI QISQARTIRISH VA AHOLI DAROMADLARINI OSHIRISHDA O'ZINI O'ZI BAND QILISHNING AHAMIYATI	1233
Sabirov Mirza Qilichbayevich	
Zararli dasturiiy ta'minotni aniqlash va tahlil qilishda neyron tarmoqlardan foydalanish imkoniyatlari.....	1238
Nuratdinov Xushnid Begzadovich, Erejepov Kewlimjay Kaymatdinovich	
O'ZBEKISTON KORXONALARIDA INVESTITSIIYA FAOLIYATINING ZAMONAVIIY HOLATI VA RIVOJLANISH ISTIQBOLLARI	1244
No'monjonova Muazzam Mahbubjon qizi	
BUDJET TASHKILOTLARIDA ICHKI AUDIT METODOLOGIYASINI SHAKLLANTIRUVCHI TAMOYILLAR VA YONDASHUVLAR.....	1250
Saitmuratov Saitmuarat Masharip o'g'li	
ASINXRON MOTORLARNING NOSIMMETRIK REJIMLARINI NAZORAT QILISH VA BOSHQARISH TIZIMLARI UCHUN EKSPERIMENTAL TADQIQOTLAR METODIKASINI ISHLAB CHIQISH.....	1255
Tojimurodov Dilshodbek Dilmurodjon o'g'li	

SOLIQ ORGANLARI VA SOLIQ TO'LOVCHILAR O'RTASIDAGI NIZOLARNI SUDGACHA HAL ETISH TIZIMINING SAMARADORLIGINI OSHIRISH YO'NALISHLARI	1263
Solihova Xumora Xasan qizi	
AKSIYADORLIK JAMIYATLARIDA KUZATUV KENGASHI FAOLIYATINING SAMARADORLIGINI OSHIRISHNING ZAMONAVIY MEXANIZMLARI.....	1269
Ashurov Furkatjon Shuxratovich	
TIJORAT BANKLARI AKTIV VA PASSIVLARI MUVOFIQLIGI VA UNI BOSHQARISH	1274
Saidov Doniyor Abdullayevich	
AI-BASED AUTOMATED ASSESSMENT SYSTEMS AND THEIR ROLE IN EDUCATION QUALITY MONITORING: THE CASE OF UZBEKISTAN.....	1280
Majidova Yulduz, Janayev Bunyod, Choriyev Anvar, Mamatqulov Mavlon	
MAHALLIY BYUDJETLARDA SOLIQLARNI UNDIRISHNI OPTIMALLASHTIRISH MASALALARI	1286
To'xсанov Qudratillo Nozimovich	

MAHALLIY BYUDJETLARDA SOLIQLARNI UNDIRISHNI OPTIMALLASHTIRISH MASALALARI

To'xсанov Qudratillo Nozimovich

DSc., Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti

Soliq va soliqqa tortish kafedrasini professori.

Toshkent, O'zbekiston. email: q.tuxsanov@tsue.uz

ORCID: 0000-0001-6964-278X

Annotatsiya: Ushbu maqolada soliq tizimida mahalliy soliqlarning soliq yig'iluvchanligi oshirish masalalari muhokama qilingan. Soliq munosabatlarida byudjet daromadlarini shakllanishida ta'sir etuvchi asosiy omillardan biri soliqlarni to'liq va o'z vaqtida undirish hisoblanadi. Amalga oshirilgan tahlillar soliq turlari bo'yicha undirilishi hamda yig'iluvchanlik darajasining xalqaro me'yor va mexanizmlari o'rganilgan. Shu bilan bir qatorda mahalliy byudjetlar barqarorligini oshirishda soliqlarni o'z vaqtida byudjetga undirilishiga ta'sir etuvchi omillar o'rganilgan.

Kalit so'zlar: Mahalliy byudjetlar, soliqlar, yig'imlar, soliqlarni hisoblash, davlat byudjeti daromadlari, soliqlarni undirish mexanizmi, soliq yig'iluvchanligi, jarimalar.

Аннотация: В данной статье рассматриваются вопросы повышения эффективности сбора местных налогов в налоговой системе. Одним из главных факторов, влияющих на формирование бюджетных поступлений в налоговых отношениях, является полное и своевременное взимание налогов. Проведенный анализ изучал сбор налогов по видам и международным стандартам, а также механизмы уровня сбора. Одновременно были изучены факторы, влияющие на своевременное внесение налогов в бюджет с целью повышения стабильности местных бюджетов.

Ключевые слова: Местные бюджеты, налоги, сборы, расчет налогов, доходы государственного бюджета, механизм сбора налогов, возможность сбора налогов, штрафы.

Abstract: In this article discusses the issues of increasing the tax collection of local taxes in the tax system. One of the main factors affecting the formation of budget revenues in tax relations is the full and timely collection of taxes. The analysis conducted studied the collection of taxes by type and international standards and mechanisms of the level of collection. At the same time, factors affecting the timely collection of taxes to the budget in order to increase the stability of local budgets were studied.

Keywords: Local budgets, taxes, fees, tax calculation, state budget revenues, tax collection mechanism, tax collectability, fines.

KIRISH

Dunyo miqyosida mahalliy soliqlarini hisoblash va budjetga undirish tartiblarini takomillashtirish, yer va mulk soliqlarini unifikatsiya qilish orqali ko'chmas mulk solig'ini joriy etish natijasida budjet daromadini to'ldiruvchi doimiy manba sifatida soliqni hisoblash va undirish tartiblarini soddalashtirish oid ilmiy tadqiqotlarga e'tibor qaratilmoqda. Mol-mulk solig'ini hisoblash xususiyatlari, mahalliy budjet daromadlarini oshirishda ko'chmas mulk solig'idan oqilona foydalanish yo'llari hamda soliqlarning soliq to'lovchilar moliyaviy faoliyatiga ta'siri baholash borasida ilmiy tadqiqotlar olib borilmoqda. Jahonda mahalliy soliqlar yig'iluvchanligini oshirishda raqamli texnologiyalarni joriy etishni kengaytirish, elektron hisobot tizimlari va ma'lumotlar integratsiyasini kuchaytirish orqali soliq yig'iluvchanligi oshirishga e'tibor qaratilmoqda. OECD hisobotlarida keltirilishicha, "2025-yilda soliq tushumlarining mahalliy budjetlar daromadlaridagi ulushi Fransiyada – 55,0 foiz; Yaponiyada – 46,2 foiz, Germaniyada – 36,7 foizni, Latviyada – 52,2 foizni, Polshada – 27,1 foizni mahalliy soliqlar yig'iluvchanligi darajasi Fransiyada – 93-97 foiz, Yaponiyada – 95-98 foiz, Germaniyada – 95 foizni, Latviyada – 90,0 foizni, Polshada – 90-94 foizni"¹ tashkil qilgan. Soliq ma'muriyatchiligi sohasida soliqlar va boshqa majburiy to'lovlarining yig'iluvchanligi darajasini yanada o'stirishni, soliq solinadigan bazani kengaytirish va soliq to'lovchilarning madaniyatini oshirishni taqozo etmoqda.

Mamlakatimizda "har bir tuman va shaharda, respublika ahamiyatiga molik yirik korxonalar hissasini e'tiborga

olmagan holda, soliqa tortish bazasini kengaytirish bo'yicha amaliy chora-tadbirlarni ishlab chiqish"¹ vazifasi belgilangan. Hududiy iqtisodiyotni soliqlar vositasida rag'batlantirishni yanada kuchaytirish, soliq yukini soliqlar va ularga tenglashtirilgan to'lovlarni to'lovchilari o'rtasida oqilona taqsimlash, soliq solishning barcha tartibdagi to'lovchilarni resurs soliqlarini to'lashga o'tkazish va bu yo'nalishda ilmiy asoslangan taklif va tavsiyalarni ishlab chiqish bugungi kunning dolzarb muammolaridan biridir.

MAVZUGA OID ADABIYOTLAR SHARHI

Soliqlar va yig'implarni undirish masalasidagi nazariy va uslubiy muammolarni hal qilish ko'p hollarda faqat qonun chiqaruvchi va ijro etuvchi hokimiyat organlarining vazifasi sifatida namoyon bo'ladi. Ammo jahon amaliyotida ushbu munosabatlarning va soliqlarni undirish jarayonidagi islohotlarning asosi ilmiy tadqiqotlarda tadqiqot ob'ekti sifatida o'rganilishi yuqori samara berishi isbotlangan. Ma'lumki, "soliqlarni undirish" tushunchasi sohaga oid bir qator me'yoriy hujjatlarida mustahkamlanmagan.

O'zbekistonda soliq bilan budget tizimi qurilishining o'zaro munosabatlari, turli darajadagi hukumat organlarida soliq undirish bo'yicha huquqiy vakolatlarning taqsimlanishi dolzarb muammoligicha qolmoqda. Iqtisodiyotda davlat rolining kamayishi, o'tish davrida iqtisodiy ziddiyatlarining yuzaga kelishi mamlakatda siyosiy erkinliklarining yuzaga kelishi, mahalliy hukumat organlariga yuklatilgan vazifalarni mavjud moliyaviy resurslar hisobidan moliyalashtirish uchun tabiiy ravishda nomarkazlashuvni taqozo etadi.

O'zbekiston Respublikasining Soliq kodeksiga muvofiq soliqlar O'zbekiston Respublikasining Davlat budgetiga yoki davlat maqsadli jamg'armasiga to'lanadigan majburiy beg'araz to'lov hisoblanadi.

Boshqa majburiy to'lovlar Soliq kodeksida belgilangan davlat maqsadli jamg'armalariga majburiy pul to'lovlari, bojxona to'lovlari, shuningdek vakolatli organlar hamda mansabdor shaxslar tomonidan yuridik ahamiyatga molik harakatlarni to'lovchilarga nisbatan amalga oshirish uchun, shu jumladan muayyan huquqlarni yoki litsenziyalar va boshqa ruxsat beruvchi hujjatlarni berish uchun to'lanishi lozim bo'lgan yig'implar, davlat bojidir.²

Mahalliy soliqlar yig'iluvchanligi borasida iqtisodchi olimlar tomonidan turli qarash va yondashuvlar ilgari surilgan. Jumladan:

Klassik iqtisodchi olim A.Smit tadqiqotlarida "soliq aniq va oddiy bo'lsa, yig'iluvchanlik oshishi, nomuayyanlik soliqlardan qochishni kuchaytirishi"³ g'oyasi ilgari suriladi.

D.Rikardo tadqiqotlarida "soliqlarning kapital jamg'arishga ta'sirini tahlil qilib, yuqori soliq yuki investitsiyani qisqartirishini va yashirin iqtisodiyotni rag'batlantirishini ta'kidlagan holda soliq yuki optimal darajada bo'lmasa, yig'iluvchanlik pasayadi"⁴ degan qarashni bildirgan.

A.Laffer tadqiqotlarida "soliq yig'iluvchanligi faqat stavka emas, balki iqtisodiy rag'bat va ixtiyoriy to'lash madaniyatiga bog'liq"⁵ligi ta'kidlangan.

Muallif fikricha, klassik nazariyalar soliqning adolat va aniqligini, institutsional nazariyalar ishonch va qonun ustuvorligini, zamonaviy tadqiqotlar raqamli ma'murchilik va aholining xulq-atvor (behavioral) omillarni asosiy drayver sifatida ko'rsatadi.

Soliqlar va yig'implarni undirish masalasidagi nazariy va uslubiy muammolarni hal qilish ko'p hollarda faqat qonun chiqaruvchi va ijro etuvchi hokimiyat organlarining vazifasi sifatida namoyon bo'ladi. Ammo jahon amaliyotida ushbu munosabatlarning va soliqlarni undirish jarayonidagi islohotlarning asosi ilmiy tadqiqotlarda tadqiqot ob'ekti sifatida o'rganilishi yuqori samara berishi isbotlangan. Ma'lumki, "soliqlarni undirish" tushunchasi sohaga oid bir qator me'yoriy hujjatlarida mustahkamlanmagan.

Soliqlarni undirish jarayoniga soliq tizimining fiskal funksiyasini amalga oshirish samaradorlik ko'rsatkichi sifatida qaralishi mumkin. Bu esa ushbu mezonni asosiy mezon sifatida yana bir bor isbotlaydi. I.Axmetshin va V.Mineeva soliqlarni yig'ish soliq organlari faoliyatining nazorat ishlari samaradorligini tavsiflovchi asosiy ko'rsatkichlardan biri deb hisoblaydi⁶. Ushbu ko'rsatkich jahon tajribasida soliq ma'muriyatchiligining asosiy ko'rsatkichi deb e'tirof etilishidan dalolat beradi⁷. Soliq munosabatlarida amaldagi qonun hujjatlarida belgilangan soliq majburiyatlarini bajarishning to'liqlik darajasi sifatida ishonchli tarzda aniqlanadi va ma'lum bir davrda olingan soliq to'lovlari hajmining amaldagi qonun hujjatlariga muvofiq shu davrda bajarilishi kerak bo'lgan soliq

1 OECD (2025), *Revenue Statistics 2025: Disentangling Personal Income Tax Revenue in OECD Countries*, OECD Publishing, Paris, <https://doi.org/10.1787/3a264267-en>; OECD (2025), *Government at a Glance 2025*, OECD Publishing, Paris, <https://doi.org/10.1787/Oefd0bcd-en>.

2 Mirziyoyev Sh.M. Tanqidiy tahlil, qat'iy tartib-intizom va shaxsiy javobgarlik — har bir rahbar faoliyatining kundalik qoidasi bo'lishi kerak. - T.; O'zbekiston, 2017-yil.

3 O'zbekiston Respublikasi Soliq Kodeksi: 2020 y. <http://www.lex.uz>.

4 Smith, Adam. *An Inquiry into the Nature and Causes of the Wealth of Nations (The Wealth of Nations)*. [1776] Oxford: Oxford University Press, 1998. ISBN 0192835467

5 David Ricardo *On the Principles of Political Economy and Taxation* (1817) // <https://www.econlib.org/library/Ricardo/ricP.html>

6 https://www.newworldencyclopedia.org/entry/The_Wall_Street_Journal

7 Ахметшин, И.И. Налогообложение в цифрах / И.И. Ахметшин, В.М. Минеева // NovaInfo.Ru. – 2015. – Т. 1. – № 38. – С. 213–218.

majburiyatlari hajmiga nisbati sifatida hisoblanadi⁸. Aynan soliq undirishda yuqori soliq stavkalarining qo'llanilishi tartib-qoidalari olimlar va mutaxassislarining tanqidiga uchramoqda. O.Bondar soliq organlari tomonidan hisobdan chiqarilgan summalarsiz haqiqiy soliq qarzini yomon deb aks ettirishni taklif qiladi. Chunki bu soliq xizmati uchun muhim emas, buning asosiy sababi qaysi ko'rsatkichlar hisobiga qarz to'lanishiga bog'liq bo'ladi. Bu esa o'z navbatida soliq ma'muriyatchiligining sifat darajasini pasaytiradi, lekin bu budjetning o'zi va budjet mablag'larini taqsimlash uchun muhim omil hisoblanadi⁹.

Iqtisodchi olimlar T.Malikov va N.Xaydarovlar fikricha, "budjet daromadlari "pul mablag'lari fondlarini shakllantirish jarayonida vujudga keluvchi iqtisodiy (moliyaviy) munosabatlarni o'zida ifoda etadigan, hokimiyat organlarining turli darajalari ixtiyoriga kelib tushadigan, davlatning funksiyalarni bajarish uchun zarur bo'lgan davlat markazlashtirilgan moliyaviy resurslarining bir qismi"¹⁰.

Mahalliy iqtisodchi olim A.Islamkulov tadqiqotlarida "mahalliy davlat hokimiyati va boshqaruv organlarining mustaqil budjet-soliq siyosatini yuritmasliklari, hududda yig'ilayotgan soliq tushumlaridan manfaatdorlikning sezilarli darajada emasligi hududlar bo'yicha soliq yig'iluvchanligi darajasiga oid ma'lumotlar ochiqligini ta'minlashga to'siq bo'lib xizmat qilmoqda. Shu bois, hududlarda soliq yig'iluvchanligi darajasini oshirishdan mahalliy davlat hokimiyati va boshqaruvi organlarining manfaatdorligini oshirishning ta'sirchan mexanizmini yo'lga qo'yish lozim"¹¹ degan fikrni ilgari surgan.

Iqtisodchi olim F.Mirzayev ilmiy izlanishlarida: "Soliq yig'iluvchanligi darajasini hududlar soliq potentsiali asosida baholash uslubini taklif etgan. Shuningdek, hududning joriy hisobot davri uchun soliq potentsiali hisoblash bo'yicha o'z yondashuvini bildirgan"¹².

Iqtisodchi olim U.Pardayev "Davlat budjeti daromadlarini rejalashtirishda soliq potentsialidan foydalanish zarurligini e'tirof etgan holda, soliq potentsiali yuzasidan qarashlari ilgari surilgan"¹³.

O'zbekiston Respublikasi Budjet kodeksi normalariga mos, ilmiy uslubda shakllantirilgan "mahalliy soliqlar" tushunchasining ta'rifi va tadqiqot yoki hisobotlarda qo'llanilishi uchun quyidagi izohli yondashuvni tavsiya etish mumkin: Mahalliy soliqlar huquqiy jihatdan alohida soliq turi sifatida belgilanmagan bo'lsa-da, iqtisodiy mazmuni jihatidan mahalliy budjet daromadlariga to'liq tushadigan soliqlar majmuasini anglatadi.

Mahalliy soliqlarining xususiyatli jihati, mahalliy davlat hokimiyati organlarining fiskal mustaqilligini ta'minlovchi va hududiy budjet-moliyaviy barqarorlikni shakllantiruvchi manba hisoblanadi.

Mamlakatda soliq yig'iluvchanligining darajasini oshirish milliy iqtisodiyotdagi ustuvor vazifalardan biri hisoblanadi. Bunga birinchidan, soliq yig'iluvchanligini oshirishga soliq stavkalarini ko'tarish hisobidan emas, balki soliqqa tortiladigan yashirin bazalarni aniqlash hamda soliq to'lovchilariga nisbatan soliqqa tortiladigan bazaning ko'lamini kengaytirish hisobidan erishmoq lozim. Ikkinchidan, soliq yig'iluvchanligi darajasini optimallashtirishga harakat qilishimiz lozim. Buning uchun milliy soliq tizimida mavjud bo'lgan samarasiz soliq imtiyozlaridan voz kechish, soliq hisobi va hisoboti mexanizmini to'g'ri shakllantirish hamda zamonvay soliq nazoratini qo'llash kerak.

TAHLIL NATIJALAR

Mahalliy budjet daromadlarining yildan-yilga kamayish tendensiyasi sabablarini aniqlash maqsadida, vaziyatni bevosita mahalliy budjetlarning asosiy daromadini tashkil qiluvchi mahalliy soliqlar misolida tahlil qilib chiqildi. Quyidagi 1-jadval ma'lumotlari mahalliy budjet daromadlarining yildan-yilga kamayish tendensiyasining asosiy sabablaridan biri bu 2020-2024-yillarda soliq ma'murchiligiga kiritilgan o'zgarishlar bo'lgan (1-jadval).

8 Лавренчук, Е. Н. Налоговое администрирование на региональном уровне // Экономика и предпринимательство. – 2015. – № 12-1. – С. 485-489.

9 Комарова Г.П. Обязанность по уплате налогов и сборов и ее исполнение / Г.П. Комарова, А.В. Цыдыпова, Г.М. Касаткина // Тенденции и проблемы в экономике России: теоретические и практические аспекты: Материалы Всероссийской научно-практической конференции, г. Иркутск, 23.03.2017 г. – С. 119-130.

10 Бондарь, О.А. Методы измерения совокупной налоговой задолженности и уровня собираемости налогов и сборов // Сибирская финансовая школа. – 2017. – № 6 (125). – С. 47, 50.

11 Malikov T.S., Xaydarov N.X. Byudjetdaromadlari va xarajatlari. O'quv qo'llanma.-T.: Iqtisod-moliya 2007.5-b

12 Islamkulov A.X. Byudjetlararo mutanosiblikni ta'minlashda soliqlar tizimini takomillashtirish // Iqtisodiyot fanlari doktori (DSc) ilmiy darajasini olish uchun taqdim etilgan dissertatsiya. – Toshkent, 2020. – B.230. – Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti axborot resurs markazi.

13 Mirzayev F.I. O'zbekistonda soliq yig'iluvchanligi darajasini oshirish yo'llari // i.f.n. ilmiy darajasi olish uchun yozilgan dissertatsiya avtoreferati. – T.: BMA, 2012. – B.5.

1-jadval

2020–2024-yillarda mahalliy budget tushumlari tarkibida mahalliy soliqlarning salmog'i va o'sish dinamikasi, (mlrd so'm)¹⁴

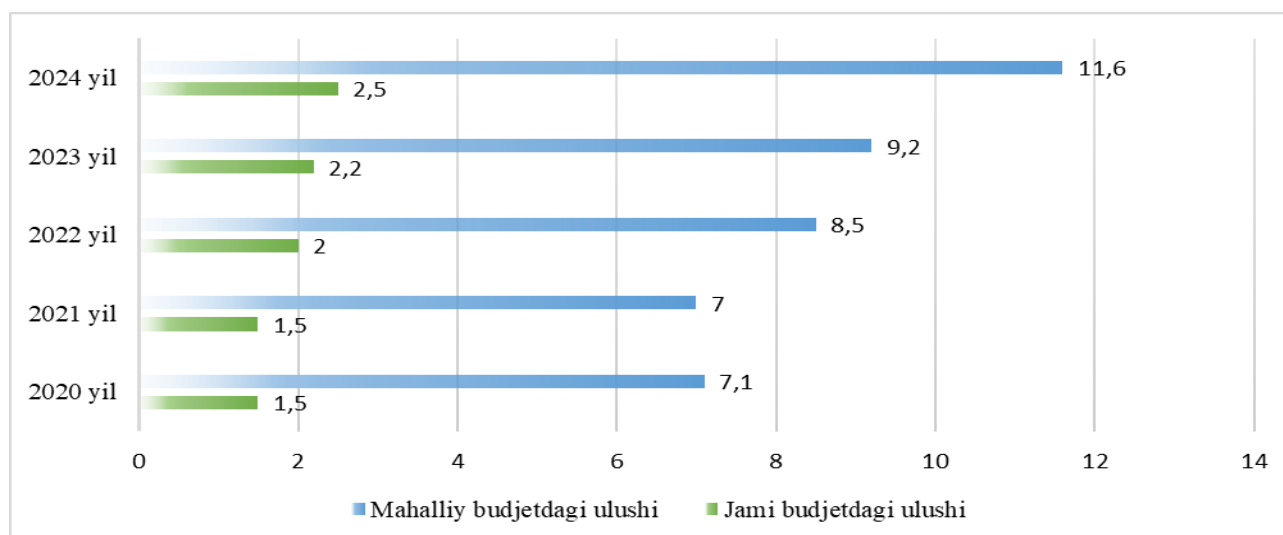
T/r	Ko'rsatkichlar/yillar	2020	2021	2022	2023	2024
1.	Mahalliy soliqlar bo'yicha jami tushumlar	3611,9	6540	9321,3	11987,8	13886,1
	Mahalliy soliqlarning oldingi yilga nisbatan ulushi	100	181,1	142,5	128,6	115,8
2.	Mol-mulk solig'i tushumi	1974,1	2457	4015,4	5097,7	6715,0
	Mol-mulk solig'ining o'rtacha yillik o'sish ko'rsatkichi (oldingi yilga nisbatan)	100	124,5	163,4	126,9	131,7
3.	Yer solig'i tushumi	1637,8	4083	5305,9	6890,1	7171,1
	Yer solig'ining o'rtacha yillik o'sish ko'rsatkichi (oldingi yilga nisbatan)	100	249,3	130,0	129,9	104,1
4.	Suv resurslaridan foydalanganlik uchun soliq	478,8	684,4	704,1	791,4	1261,1
	Suv resurslaridan foydalanganlik uchun soliqning o'rtacha yillik o'sish ko'rsatkichi (oldingi yilga nisbatan)	100	142,9	102,9	112,4	159,4
5.	Yer qa'ridan foydalanganlik uchun soliq	16417,1	15811,9	13887,4	15300,3	16684,2
	Yer qa'ridan foydalanganlik uchun soliqning o'rtacha yillik o'sish ko'rsatkichi (oldingi yilga nisbatan)	100	96,3	87,8	110,2	109,0
6.	Aylanmadan olinadigan soliq	1353,9	1649,4	2512,7	2407,3	2851,1
	Aylanmadan olinadigan soliqning o'rtacha yillik o'sish ko'rsatkichi (oldingi yilga nisbatan)	100	121,8	152,3	95,8	118,4

1-jadval ma'lumotlariga ko'ra, 2020-2024-yillar kesimida mahalliy budget tushumlari tarkibida mahalliy soliqlarning o'sish dinamikasi barqaror ijobiy tendensiyani namoyon ettirmoqda. Xususan, mahalliy soliqlar bo'yicha jami tushumlar 2020-yildagi 3 611,9 mlrd. so'mdan 2024-yilda 13 886,1 mlrd. so'mga yetib, qariyb 3,8 baravarga o'sgan. Mazkur holat hududiy fiskal salohiyatning kengayib borayotganini hamda soliq solish bazasining mustahkamlanayotganidan dalolat beradi. Biroq tushumlar o'sish sur'atlarining 2021-yildagi 181,1 foizdan 2024-yilda 115,8 foizgacha pasayishi mamlakatda fiskal ekspansiyaning intensiv bosqichidan bir muncha barqarorlashuv bosqichiga o'tilganini namoyon etadi.

Tarkibiy jihatdan mol-mulk va yer soliqlari mahalliy budgetlar tushumining asosiy qismini shakllantirmoqda. Yer solig'i 2021-yilda 249,3 foizlik o'sish sur'atiga ega bo'lib, keyingi yillarda o'sish nisbatan muvozanatlashgan. Mol-mulk solig'i tushumlari ham doimiy oshib borgan holda, 2024-yilda 6 715,0 mlrd. so'mga yetgan. 2024-yilda mazkur ikki soliq turlari ulushining nisbatan tenglashuvi natijasida mahalliy budget daromadlari tarkibida muvozanatli fiskal tuzilma shakllanayotganini o'zida aks ettiradi.

O'z navbatida, mahalliy budgetlar tarkibida mahalliy soliqlar kamayishini bevosita yer solig'i tushumini jami budget tushumlari 1-rasmda o'z aksini topgan (1-rasm).

14 Pardayev U.U. Davlat byudjeti solikli daromadlarini rejalashtirishda soliq potensialidan foydalanish // Moliya jurnali, 2013-yil 5-son. – Toshkent, 2013. – B.65-70.

1-rasm. Yer solig'i tushumining budjetlardagi salmog'i, (foizda)¹⁵

1-rasmga ko'ra, 2020-2024-yillarda yer solig'ining davlat budjeti daromadlaridagi salmog'i 2020-yilda 1,8 foizni, 2022-yilda 2,6 foizni va 2024-yilda 2,6 foizni tashkil etgan hamda yer solig'ining mahalliy budjet daromadlaridagi salmog'i ham 2020-yilda 8,6 foizni, 2022-yilda 11,2 foizni tashkil etgan, 2024-yilda esa bu ko'rsatkich 12,4 foizga tashkil etmoqda.

Mazkur holatni 2019-yildan boshlab mamlakat soliq siyosatini takomillashtirish konsepsiyasidan kelib chiqib, barcha tadbirkorlik subyektlarining faoliyati va oborotlaridan qat'iy nazar mol-mulk, yyer va suv resurslaridan foydalanlik uchun soliqlarni to'lashga o'tganligi munosabati bilan soliq stavkalarining keskin pasaytirilganligi bilan izohlash mumkin, lekin aynan shu davrda soliq to'lovchi yuridik shaxslar sonining keskin o'sishi soliq tushumlarining o'sishiga ham ta'sir ko'rsatishi lozim edi.

Mahalliy budjetlar tarkibida mahalliy soliqlar kamayishini bevosita mol-mulk solig'i tushumini jami budjet tushumlari bo'yicha tahlil qilinganda keyingi yillarda mol-mulk solig'ining davlat budjeti va mahalliy budjet daromadlari salmog'idagi ulushlari juda ham past darajani tashkil etishi bilan birga ushbu soliq tushumining oxirgi yillarda keskin pasayish tendansiyasida bo'lganligini, xususan, mol-mulk solig'ining davlat budjeti daromadlaridagi salmog'i 2016-yilda 3,4 foizni tashkil etgan bo'lsa, 2018-yilda 3,3 foizni, 2020-yilda 1,5 foizni, 2022-yilda 2,0 foizni va 2024-yilda 2,5 foizni tashkil etgan hamda mol-mulk solig'ining mahalliy budjet daromadlaridagi salmog'i ham 2016-yilda 10,2 foizni tashkil qilib, 2018-yilda 11,4 foizni, 2020-yilda 7,1 foizni, 2022-yilda 8,5 foizni tashkil etgan, 2024-yilda 11,6 foizga tashkil qilgan.

Mol-mulk solig'i tushumidagi muammolarni soliq to'lovchilar soni bilan taqqoslab tahlil qilishni lozim deb topildi. Chunki, aynan keyingi yillarda mol-mulk solig'ini to'lovchi yuridik va jismoniy shaxslar sonida ham keskin o'zgarishlar amalga oshirilgan.

Tahlil natijalari mahalliy soliqlar jumladan mol-mulk solig'i bo'yicha tushumlar dinamikasidagi mazkur holat, soliq tushumlarining o'sishi nafaqat soliq to'lovchilar soniga, balki soliqqa tortish obyektlari, soliq hisoblash bazasi hamda soliq stavkalarini to'g'ri belgilanishiga bog'liq ekanligini ko'rsatadi va mazkur soliq elementlarini chuqur tahlil qilishni talab qilinadi.

Mazkur tahlillar mamlakatda ko'chmas mulklardan soliq undirishda amaldagi mol-mulkning o'rtacha qoldiq qiymatidan soliq hisoblash o'rniga, xalqaro soliqqa tortish qoidalariga muvofiq bosqichma-bosqich ko'chmas mulklarning bozor narxlarida baholab soliqqa tortish tartibiga o'tish zaruratini taqazo qiladi.

Mahalliy soliqlarning **yig'iluvchanlik darajasi** soliq majburiyatlarining qay darajada aniq va o'z vaqtida

$$Y = \frac{T_f}{T_n} \times 100\%$$

to'langanini ifodalovchi iqtisodiy ko'rsatkichdir. Umumiy tarzda quyidagi formula bo'icha hisoblanadi:

bu yerda: Y- mahalliy soliqlarning % da hisoblangan yig'iluvchanlik darajasi; T_f -haqiqiy to'langan mahalliy soliqlar qiymati; T_n - hisoblangan yoki prognoz qilingan mahalliy soliqlar nominal qiymati.

Agar, **Y = 100%** bo'lsa, unda mahalliy soliqlar tg'liq yig'ilgan bo'lib, hudud soliq salohiyatidan to'liq

¹⁵ Muallif tomonidan tayyorlangan.

foydalanilganlikni anglatadi. Agar, $Y < 100\%$ bo'lsa unda yig'iluvchanlik past bo'lib, soliqlar bo'yicha qrdorlik mavjud bo'ladi. Agar, $Y > 100\%$ bo'lsa, hudud soliq salohiyatidan to'liq foydalanilganlikni, soliq bazasining prognoz ko'rsatkilariga nisbatan kengayganligi yoki oldingi yillarda soliq qarzlari ham to'liq undirilganligini anglatishi mumkin.

Shuningdek, ko'p omilli, hududlar soliq salohiyatining ichki mikrokomponentlarining ulushi hamda soliq bazasining hududiy xususiyatlarini hamda vaqt omillari kabilarni inobatga olgan holda bir qator yuqoridagi formulaning modifikatsiyalarini tizimlashtirish mumkin:

Vaqt omilini hisobga olgan holda:

$$Y_t = \frac{T_{f,t}}{T_{a,t}} \times 100\%$$

Bunda choraklik yoki tanlangan davriy omillar inobatga olinadi. Ushbu formulaning ahaiyatli jihati shundan iboratki, soliqlar tushumlarining davriy xususiyatlari mavjud bo'lib, bu budjet daromad va xarajatlarini kassaviy boshqarishda ahamiyatidir.

Soliq turlari bo'yicha yig'iluvchanlik:

$$Y = \sum_{i=1}^n \omega_i \times \frac{T_{f,i}}{T_{a,i}}$$

bu yerda ω_i — har bir soliq turining umumiy mahalliy daromaddagi ulushi.

Xususan ushbu formulaga muvofiq har bir hududda YaHMning tarmoq tarkibi va soliq bazasining taqsimlanishi assimetrik tavsifga egadir. Shuning uchun ham real soliqlarning yig'iluvchanlik darajasini hisoblashda ushbu formula muhim hisoblanadi.

Soliqlar yig'iluvchanligini bazaviy garmonik modellar orqali baholash. Bizga ma'lumki, soliqlarning ma'lum davrdagi yig'iluvchanligi mavsumiy tebranish xususiyatiga ega hisoblanadi. Masalan, yilning birinchi kvartaliga nisbatan 4 kvartalidagi yig'iluvchanlik yuqori darajani tashkil qiladi. Bu bir necha yillik uzgarishlar trendida soliq tushumlarining garmonik tebranishlarini ifodalaydi. Mavsumiy yoki davriy tebranish bilan ifodalangan soliq yig'iluvchanlik darajasi quyidagicha hisoblanadi:

$$Y_t = Y + A \cdot \sin(\omega t + \varphi)$$

bu yerda:

Y_t — t-momentda soliq yig'iluvchanligi (%);

Y — o'rtacha yig'iluvchanlik darajasi (trendsiz holat);

A — tebranish amplitudasi (soliq tushumidagi maksimal og'ish);

ω — davriylik chastotasi: $\omega = \frac{2\pi}{T}$ (T - davr uzunligi, masalan 12 oy);

φ - fazaviy burilish (tebranish boshlanish nuqtasi).

Demak, umumiy xulosa qiladigan bo'lsak ushbu model orqali, soliq yig'iluvchanligidagi mavsumiy o'zgarishlar (masalan, 1-chorakda past, 4-chorakda yuqori bo'lishi)ni aniqlash mumkin. Shuningdek, ushbu garmonik tebranish ko'p davriys qatorlarni takrorlagan holda ko'p takrorlanuvchi garmonik modeldan foydalanishni taqozo qiladi. Bunda Fur'e qatorlari formulasining modifikatsiyasidan foydalanish mumkin:

Demak, agar soliq yig'iluvchanlik bir nechta turli sikllarga (masalan, yillik, choraklik va aylanma davrlar) bo'ysunadi deb hisoblasak, u holda:

$$Y_t = a_0 + \sum_{k=1}^n [a_k \cos(k\omega t) + b_k \sin(k\omega t)]$$

bu yerda:

a_0 — umumiy o'рта qiymat (trend qismi);

a_k, b_k — garmonik koeffitsientlar;

n — garmoniklar soni (mavsumiylik darajasiga qarab tanlanadi);

$$\omega = \frac{2\pi}{T}.$$

Ushbu model soliq yig'iluvchanligidagi kompleks tebranishlarni — yil ichidagi, yarim yillik yoki kvartallik o'zgarishlarni bir vaqtning o'zida qamrab oladi.

XULOSA VA TAKLIFLAR

Respublikada barcha soliq turlari bo'yicha soliq yuki pasayishi kuzatilgan, biroq bilvosita soliqlar bo'yicha o'sish kuzatilmogda, rivojlanayotgan davlatlar uchun xos xususiyat hisoblanadi. Mamlakatimizda ishlab chiqaruvchilarni rag'batlantirish, ularning moddiy-texnik bazasini mustahkamlash borasida olib borilayotgan islohotlar pirovardida bilvosita soliqlar bo'yicha soliq yuki ortishi muqarrardir. Lekin, bu aholining iste'mol darajasining pasayishini keltirib chiqarishi mumkinligini ham e'tibordan qochirmaslik maqsadga muvofiqdir.

Budjetga daromadlar tushumining oshishi/kamayishiga umuman quyidagi omillar ta'sir etadi: respublika iqtisodiyotining o'sishi; so'mning erkin ayirboshlash kursini joriy qilish; qimmatbaho va rangli metallarga jahon narxlarining nisbatan yuqoriligi; pandemiya vaqtida karantin choralarining joriy etilishi va yengillashtirilishi; soliq islohoti; soliq ma'muriyatchiligining yangi instrumentlarini joriy etish belgilangan.

Shuningdek, soliqqa tortiladigan bazaga jiddiy ta'sir ko'rsatuvchi bir qator omillarni ham hisobga olish kerak. Bular: iqtisodiyotdagi to'lovsizliklar, ish haqi bo'yicha qarzdorlik va boshqa omillar hisoblanadi. Asosiy soliq to'lovchilarning soliq bazasining o'zgarishiga, ularning moliyaviy ahvoriga, hisob-kitoblar shakllariga ta'siri albatta tahlil etilishi lozim. Hududning iqtisodiy, moliyaviy va soliq potensialini hisoblash uchun axborot bazasining asosini tashkil etishi lozim. Ushbu axborot bazasi hududning iqtisodiy o'sishi va shunga mos holda mahalliy budjetlarga soliq tushumlari hajmining o'sish imkoniyatlarini aniqlashga sharoit yaratadi. Bu mahalliy budjetlarni shakllantirish uchun muhim, chunki ularda hududlarning yuqori budjetdan oladigan moliyaviy yordamlari, subvensiyalar, dotatsiyalarga ehtiyoji real aks ettiriladi.

Soliq potensialini baholash yordamida soliq daromadlarini rejalashtirish mahalliy davlat boshqaruvi organlariga quyidagi qo'shimcha ustunliklarni berishi mumkin:

zamonaviy modellar asosida hududning ijtimoiy-iqtisodiy rivojlanishini o'рта va uzoq istiqbolli prognozlash imkoniyati;

soliq solish bazasini oshirish uchun va mahalliy budjetlarga soliqlarga bog'liq bo'lmagan qo'shimcha daromad manbalarini ta'minlash maqsadida davlat mulkidan samarali foydalanish uchun bozor infratuzilmasini rivojlantirishni rag'batlantirishda mahalliy davlat hokimiyati organlarining manfaatdorligini oshirish (masalan, binolarni ijaraga berish, reklama xizmatlari va boshqalar.);

mahalliy hukumat organlarining soliqlar bo'yicha qarzdorlikni qisqartirishdan manfaatdorligini oshirish, chunki soliqlar yig'ilishining pasayishi yuqori turuvchi budjetdan moliyaviy tushumlarni oshirish bilan qoplanmaydi;

ro'yxatga olinmagan moliyaviy-xo'jalik faoliyati subyektlarini aniqlash, hisobga qo'yilmagan soliqqa tortish obyektlarini aniqlash orqali mavjud soliq bazasidan to'liq foydalanishdan manfaatdorlikni oshirish va qo'shimcha soliq daromadlarini olish;

aniqlangan hisobga olinmagan obyektlar va ro'yxatga olinmagan xo'jalik subyektlari bo'yicha operativ choralar ko'rish va mahalliy budjetlarga barqaror soliq tushumlarini ta'minlash mumkinligi;

yangi axborot texnologiyalarini joriy etish, texnologik jarayonlarni olib borishning zamonaviy tizimlari va operativ boshqaruv vositalari bilan jihozlash, xarajatlarni optimallashtirish hamda moliyaviy va soliq organlarining resurs ta'minotini rivojlantirishdan manfaatdorlikni oshirish.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati.

1. O'zbekiston Respublikasi Soliq Kodeksi: 2020-y. <http://www.lex.uz>.
2. Mirziyoyev Sh.M. Tanqidiy tahlil, qat'iy tartib-intizom va shaxsiy javobgarlik — har bir rahbar faoliyatining kundalik qoidasi bo'lishi kerak. - T.: O'zbekiston, 2017-yil.
3. OECD (2025), *Revenue Statistics 2025: Disentangling Personal Income Tax Revenue in OECD Countries*, OECD Publishing, Paris, <https://doi.org/10.1787/3a264267-en>; OECD (2025), *Government at a Glance 2025*, OECD Publishing, Paris, <https://doi.org/10.1787/0efd0bcd-en>.

4. Smith, Adam. An Inquiry into the Nature and Causes of the Wealth of Nations (The Wealth of Nations). [1776] Oxford: Oxford University Press, 1998. ISBN 0192835467
5. David Ricardo On the Principles of Political Economy and Taxation (1817) // <https://www.econlib.org/library/Ricardo/ricP.html>
6. https://www.newworldencyclopedia.org/entry/The_Wall_Street_Journal
7. Ахметшин, И.И. Налогообложение в цифрах / И.И. Ахметшин, В.М. Минеева // NovalInfo.Ru. – 2015. – Т. 1. – № 38. – С. 213–218.
8. Лавренчук, Е. Н. Налоговое администрирование на региональном уровне // Экономика и предпринимательство. – 2015. – № 12-1. – С. 485-489.
9. Комарова Г.П. Обязанность по уплате налогов и сборов и ее исполнение / Г.П. Комарова, А.В. Цыдыпова, Г.М. Касаткина // Тенденции и проблемы в экономике России: теоретические и практические аспекты: Материалы Всероссийской научно-практической конференции, г. Иркутск, 23.03.2017 г. – С. 119-130.
10. Бондарь, О.А. Методы измерения совокупной налоговой задолженности и уровня собираемости налогов и сборов // Сибирская финансовая школа. – 2017. – № 6 (125). – С. 47, 50.
11. Malikov T.S., Xaydarov N.X. Byudjetdaromadlari va xarajatlari. O'quv qo'llanma.-T.: Iqtisod-moliya 2007.5-b
12. Islankulov A.X. Byudjetlararo mutanosiblikni ta'minlashda soliqlar tizimini takomillashtirish // Iqtisodiyot fanlari doktori (DSc) ilmiy darajasini olish uchun taqdim etilgan dissertatsiya. – Toshkent, 2020. – B.230. – Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti axborot resurs markazi.
13. Mirzayev F.I. O'zbekistonda soliq yig'iluvchanligi darajasini oshirish yo'llari // i.f.n. ilmiy darajasi olish uchun yozilgan dissertatsiya avtoreferati. – T.: BMA, 2012. – B.5.
14. Pardayev U.U. Davlat byudjeti solikli daromadlarini rejalashtirishda soliq potensialidan foydalanish // Moliya jurnali, 2013-yil 5-son. – Toshkent, 2013. – B.65-70.
15. <http://www.imv.uz> - O'zbekiston Respublikasi Iqtisodiyot va Moliya vazirligi sayti.
16. <http://www.soliq.uz> - O'zbekiston Respublikasi soliq qo'mitasi sayti.

muhandislik **& iqtisodiyot**

ijtimoiy-iqtisodiy, innovatsion texnik,
fan va ta'limga oid ilmiy-amaliy jurnal

Ingliz tili muharriri: Feruz Hakimov

Musahhih: Zokir Alibekov

Sahifalovchi va dizayner: Abdurahmon Qurbonov

2026. № 5

© Materiallar ko'chirib bosilganda "Muhandislik va iqtisodiyot" jurnali manba sifatida ko'rsatilishi shart. Jurnalda bosilgan material va reklamalardagi dalillarning aniqligiga mualliflar ma'sul. Tahririyat fikri har vaqt ham mualliflar fikriga mos kelmasligi mumkin. Tahririyatga yuborilgan materiallar qaytarilmaydi.

"Muhandislik va iqtisodiyot" jurnali 26.06.2023-yildan
O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Adminstratsiyasi huzuridagi
Axborot va ommaviy kommunikatsiyalar agentligi tomonidan
№S-5669245 reyestr raqami tartibi bo'yicha ro'yxatdan o'tkazilgan.

Litsenziya raqami: №095310.

**Manzilimiz: Toshkent shahri Yunusobod
tumani 15-mavze 19-uy**

+998 93 718 40 07

<https://muhandislik-iqtisodiyot.uz/index.php/journal>

t.me/yait_2100